

**Souhrnná informace o aktivitách realizovaných příslušnými resorty
v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců za rok 2020**

OBSAH

I. ČÁST – MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚŠTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ.....	3
1. Činnost MOPNZC.....	3
2. Činnost Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci a Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci	4
3. Činnost Meziresortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi.....	5
II. ČÁST – LEGISLATIVNÍ ZMĚNY S DOPADEM NA OBLAST NELEGÁLNÍHO ZAMĚŠTNÁVÁNÍ CIZINCŮ.....	8
4. Legislativní změny přijaté v roce 2020.....	8
4.1 Změny vyvolané pandemií onemocnění Covid-19	8
5. Legislativní změny projednávané v průběhu roku 2020.....	9
6. Kvóty pro ekonomickou migraci a migrační programy	10
III. ČÁST – STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR.....	12
7. Žádosti o vydání pobytových oprávnění	12
7.1 Statistické údaje za rok 2020	13
8. Legální zaměstnávání zahraničních pracovníků.....	17
IV. ČÁST – PŘEHLED AKTIVIT JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ	23
9. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce.....	23
10. Preventivní aktivity MPSV	32
11. Evropská perspektiva v oblasti nelegální práce.....	34
12. Agentury práce v ČR	36
13. Činnosti Finanční správy ČR.....	44
14. Celní správa ČR – výsledky kontrolní činnosti celních úřadů	46
15. Výsledky činnosti MV a Policie ČR.....	49
16. Kontrolní a preventivní činnost ZÚ ČR	54
16.1 Vyhodnocení situace v některých státech s vysokým migračním potenciálem a s ohledem na riziko výkonu nelegální práce v ČR.....	55
17. Výsledky kontrolní činnosti MPO	74
V. ČÁST – SHRNU TÍ.....	78
18. Seznam tabulek.....	82
19. Seznam grafů	83

I. ČÁST – MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚŠTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ

Tento materiál je vládě České republiky (dále jen „ČR“) předkládán jako jeden z výsledků činnosti Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (dále jen „MOPNZC“), který na centrální úrovni zajišťoval koordinaci a spolupráci v oblasti boje proti výkonu a umožnění nelegální práce¹ cizinců ze třetích zemí². Gestorem činnosti MOPNZC bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“).

Posláním MOPNZC zřízeného usnesením vlády ČR č. 1044 ze dne 23. 10. 2000 k Aktualizované koncepci boje proti organizovanému zločinu bylo koordinovat činnost členských institucí v oblasti uvedené v jeho názvu, projednávat a posuzovat vhodná opatření přispívající k řešení dané problematiky, doporučovat směry kontrolní a preventivní činnosti a získávat informace z oblasti vývoje pracovní migrace do ČR se zaměřením na její nelegální formu. Členy MOPNZC byly i resorty financí, průmyslu a obchodu, vnitra a zahraničních věcí, které poskytly podklady pro tuto zprávu a pravidelně na zasedáních informovaly o aktualitách a o kontrolní činnosti ze své oblasti. Prostřednictvím MOPNZC mohly tyto resorty zejména uplatňovat připomínky a návrhy související s projednávanou problematikou a následně přenášet informace potřebné k činnosti podřízených orgánů.

1. Činnost MOPNZC

V roce 2020 se uskutečnilo pouze jedno řádné zasedání MOPNZC (v pořadí 47.), a to z důvodu pandemie onemocnění Covid-19. Na uvedeném setkání byl členům MOPNZC představen návrh MPSV aktualizovat koncepci a strategii meziresortního orgánu v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání – konkrétně zřízení nového **Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání** (dále jen „MOPNZ“). Uvedený návrh byl přijat všemi členy MOPNZC. V rámci zasedání byly také představeny informace shrnující výsledky aktivit kontrolní činnosti jednotlivých

---

¹ Pojem nelegální práce je uveden v § 5 písm. e) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

² V tomto materiálu se pod pojmy v mužském rodě, jako je například cizinec, občan, zaměstnanec nebo pracovník, souhrnně rozumí osoby obou pohlaví, pokud není výslovně uvedeno jinak.

členských institucí ve vztahu k ekonomickým aktivitám a pobytu cizinců v ČR.

Zřízení MOPNZ a zrušení MOPNZC bylo schváleno vládou ČR usnesením č. 106 ze dne 8. 2. 2021. MOPNZ je zřizován na základě potřeby aktualizovat koncepci a strategii meziresortního orgánu v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání. Oblast nelegální práce a kontrolní činnosti se od doby založení meziresortního orgánu významně proměnila. Do současné doby fungoval meziresortní orgán se zaměřením na cizineckou problematiku. Z důvodu vývoje a současných směrů je nezbytné zaměřit činnost orgánu nejen na cizince, ale na téma nelegální / nehlášené práce v jejím širším kontextu. MOPNZ bude plnit úkoly, které si jeho členové stanoví a bude koordinovat tři stálé pracovní skupiny: pracovní skupinu k problematice zaměstnávání cizinců, pracovní skupinu k problematice nelegální práce, pracovní skupinu k problematice agenturního zaměstnávání a zastřehného zprostředkování zaměstnání. Předseda MOPNZ může za účelem plnění úkolů MOPNZ zřídit také dočasnou pracovní skupinu.

Posláním MOPNZ je koordinovat činnost příslušných institucí, navrhnout legislativní změny přispívající k řešení nelegálního zaměstnávání a vytvářet koncepci řešení tohoto problému. MOPNZ dále doporučuje směry kontrolní a preventivní činnosti a získává informace z oblasti výzkumu migrace, z oblasti ekonomiky, a to se zaměřením zejména na oblast „šedé“ ekonomiky.

2. Činnost Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci a Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci

Problematika nelegálního zaměstnávání cizinců je úzce provázána s problematikou nelegálního pobytu. Gesčním orgánem pro oblast migrace a pobytu cizinců na území ČR je Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“). MV kromě výkonu vlastní působnosti v oblasti řízení migrace cizinců do ČR rovněž koordinuje širší spolupráci státních orgánů, do jejichž agendy cizinecká problematika různými způsoby zasahuje, a to prostřednictvím stálých meziresortních orgánů. Jedním z nejdůležitějších je Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci (dále jen „Koordinační orgán“), který zasedá na úrovni náměstků ministrů (v případě potřeby i členů vlády) a disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření k implementaci vládní migrační politiky. Na expertní úrovni působí Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (dále jen „Analytické centrum“), které je Koordinačním orgánem řízeno

a které zajišťuje realizaci jím schválených opatření v praxi. Analytické centrum se věnuje kontinuálnímu sledování migračních toků a vyhodnocování zaznamenaných jevů. V tomto kontextu se zabývá také problematikou zaměstnávání cizinců a slouží jako platforma pro meziresortní výměnu informací, identifikaci rizik a negativních trendů a analýzu možností, jak eliminovat zneužívání různých účelů pobytu k výkonu nelegální práce. MV náleží rovněž předsednictví v pracovním týmu Rady hospodářské a sociální dohody (dále jen „RHSD“) pro zaměstnávání zahraničních pracovníků. Na jeho půdě probíhá debata se sociálními partnery o migračních tématech a s nimi souvisejících otázkách.

V roce 2020 se činnost meziresortních platforem a pracovního týmu tripartity v oblasti pracovní migrace soustředila na problematiku dopadů pandemie onemocnění Covid-19 na vstup a pobyt zahraničních pracovníků na území ČR a na vytvoření návrhu objemu a struktury nových kvót pro žádosti o zaměstnanecké karty na rok 2021³.

Členové pracovního týmu tripartity na zasedání dne 25. 3. 2020 schválili dokument nazvaný Desatero pro zaměstnavatele pracovníků ze třetích států v době nouzového stavu, v němž byl kromě jiného zahrnut důrazný apel, aby zaměstnavatelé i v době, kdy jejich ekonomický provoz a personální politiku ovlivňují dopady pandemie onemocnění Covid-19, poskytovali svým zahraničním zaměstnancům stejné zacházení jako zaměstnancům českým a nijak nezneužívali jejich zranitelného postavení. Tento dokument byl elektronicky zveřejněn a prostřednictvím podnikatelských reprezentací a odborových svazů byl předáván zaměstnavatelům cizinců.

3. Činnost Meziresortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi

S nelegálním zaměstnáváním cizinců úzce souvisí i problematika obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování⁴ – nelegálně zaměstnávání cizinci mohou být

---

³ Členové Koordinačního orgánu i pracovního týmu tripartity projednali otázku vhodného nastavení kvót pro naběr žádostí o zaměstnanecké karty na vybraných zastupitelských úřadech v roce 2021 a výsledný návrh byl předložen vládě, která jej schválila jako nařízení č. 556/2020 Sb. s účinností od 1. 1. 2021.

⁴ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování“ se rozumí trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 písm. e) nebo 2 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

považováni za rizikovou skupinu z hlediska ohrožení trestnou činností obchodování s lidmi. V oblasti boje proti obchodování s lidmi je hlavní gesce svěřena odboru prevence kriminality MV, který současně plní i roli národního zpravodaje a ekvivalentního mechanismu v této oblasti.

V roce 2020 byla usnesením vlády č. 502 ze dne 4. 5. 2020⁵ přijata nová Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020 až 2023 (dále jen „Strategie“). Národní strategie boje proti obchodování s lidmi se snaží prostřednictvím systému vzájemně provázaných opatření zužovat prostor pro páčání této trestné činnosti. Díky tomu patří ČR mezi špičky v boji proti obchodování s lidmi, což dokládá každoroční hodnotící zpráva Ministerstva zahraničních věcí Spojených států amerických, kde se ČR drží v nejvyšší skupině. Přesto jsou ČR na mezinárodní úrovni doporučována některá další opatření ke zlepšení, na která Strategie svými úkoly reaguje.

Nejčastějšími formami obchodování s lidmi ať už identifikovanými na území ČR nebo v zahraničí, kde jsou jako oběti identifikováni občané ČR, je obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování⁶ a pracovního vykořisťování⁷ či nucených sňatků⁸. V roce 2020 bylo dle policejních statistik registrováno celkem 18 trestných činů obchodování s lidmi, stíháno bylo 20 osob, pravomocně odsouzeno bylo dle podkladů zaslaných Ministerstvem spravedlnosti pro Zprávu o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2020 celkem 8 osob.

Pro oběti obchodování s lidmi realizuje MV „Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi“, jenž je určen pro pravděpodobné oběti obchodování s lidmi

---

⁵ Usnesením vlády ČR ze dne 4. 5. 2020 č. 502 o Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020 – 2023

⁶ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 písm. a) nebo odst. 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obchodovaná osoba užita „k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla“, kvalifikované skutkové podstaty nevyjímaje.

⁷ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 písm. e) nebo odst. 2 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obchodovaná osoba užita „k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování“, potažmo též „k otroctví nebo nevolnictví“ (dle § 168 odst. 1 písm. d) nebo odst. 2 písm. d) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

⁸ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem nucených sňatků“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 písm. e) nebo 2 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

starší 18 let, a to jak všechny cizí státní příslušníky obchodované na území ČR, tak občany ČR obchodované na území ČR či v zahraničí. Do tohoto Programu bylo v roce 2020 zařazeno celkem 13 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, konkrétně státní příslušníci ČR (4 osoby), Ukrajiny (4 osoby), Bulharska (2 osoby), Filipín (1 osoba), Mongolska (1 osoba) a Hondurasu (1 osoba). Z tohoto počtu bylo 7 žen a 6 mužů. U těchto osob se jednalo o podezření na pracovní a sexuální vykořisťování a dále o podezření na nucenou kriminalitu.

II. ČÁST – LEGISLATIVNÍ ZMĚNY S DOPADEM NA OBLAST NELEGÁLNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ

4. Legislativní změny přijaté v roce 2020

Dne 30. 7. 2020 nabyl účinnosti zákon č. 285/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další související zákony. Jednalo se o transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/957 ze dne 28. 6 2018, kterou se mění směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb, kdy dochází k rozšíření výčtu pracovních podmínek, které je třeba vyslanému zaměstnanci zajistit, k rozlišení krátkodobého a dlouhodobého vysílání a práv zaměstnanců s tímto spojených a k rozšíření administrativních povinností uživatelů, kteří vysílají do jiného členského státu k nim přidělené agenturní zaměstnance.

4.1 Změny vyvolané pandemií onemocnění Covid-19

Vláda ČR postupně vydala několik usnesení, jejichž prostřednictvím automaticky došlo k prodloužení platnosti povolení k zaměstnání a příslušného pobytového oprávnění cizince na území ČR.

Prvním z nich bylo usnesení vlády ČR č. 214 ze dne 15. 3. 2020 (z důvodu nepřesností upravené usnesením vlády ČR č. 248 dne 18. 3. 2020 účinné od 19. 3. 2020), které zajistilo prodloužení platnosti povolení k zaměstnání a (krátkodobého) schengenského víza za účelem zaměstnání, které byly vydány přede dnem vyhlášení tohoto opatření a jejichž platnost uplyne maximálně 60 dnů ode dne skončení nouzového stavu. Toto opatření platilo za podmínky, že zaměstnavatel s cizincem sjednal prodloužení základního pracovněprávního vztahu, na jehož základě bylo příslušné oprávnění vydáno, a to tak, aby tento základní pracovněprávní vztah trval po dobu platnosti oprávnění prodlouženého tímto opatřením.

Posledním z nich bylo usnesení vlády č. 875 ze dne 24. 8 2020, na základě kterého mohli držitelé povolení k zaměstnání vydaného s datem uplynutí platnosti od 12. 3. 2020 do 16.11. 2020, za předpokladu, že jejich pracovněprávní vztah byl prodloužen, či byl uzavřen nový, setrvat na území ČR a vykonávat práci nejdéle do 16. 11. 2020.

5. Legislativní změny projednávané v průběhu roku 2020

Jednou ze změn, která je v současné době v legislativním procesu, je zavedení odpovědnosti uživatele za umožnění zastřehého zprostředkování v zákoně 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), návrh je součástí návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a další související zákony (sněmovní tisk č. 1033). Následně byla tato úprava načtena jako poslanecký pozměňovací návrh do návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (sněmovní tisk č. 1091). schváleného Poslaneckou sněmovnou a dne 15. 6. 2021 odeslaného do Senátu (senátní tisk č. 108).

Další změnou jsou pak úpravy v oblasti vydávání povolení k zaměstnání v zákoně o zaměstnanosti; tento návrh je také součástí návrhu zákona, kterým se mění zákon o azylu, a další související zákony.

Navržena byla taktéž povinnost zaměstnavatele registrovat veškeré pracovněprávní vztahy – záměrem bylo vytvoření evidence, která by evidovala všechny pracovněprávní vztahy včetně dohod o provedení práce a dohod o pracovní činnosti a s tím spojené rozšíření skutkové podstaty příslušných přestupků o nesplnění nové registrační povinnosti. Bylo by tedy povinností zaměstnavatelů ohlašovat nástup do zaměstnání u zaměstnanců, kteří jsou zaměstnání na základě dohody o pracovní činnosti či pracovního poměru, které jsou zaměstnáními malého rozsahu podle zákona o nemocenském pojištění, nebo na základě dohody o provedení práce a nejsou na základě těchto pracovněprávních vztahů účastni nemocenského pojištění tak, aby všichni zaměstnanci vykonávající závislou práci na základě pracovního poměru, dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce, byli vedeni v evidenci k tomu určené. Hlavní účel právní úpravy spočíval v zefektivnění kontrol nelegálního zaměstnávání, ochrana zaměstnanců proti obcházení pracovněprávních předpisů zaměstnavateli. Tento návrh byl součástí návrhu zákona, kterým se mění zákon o zaměstnanosti předloženým zejména za účelem zavedení tzv. kurzarbeitu (sněmovní tisk č. 1025). Uvedená změna však byla z návrhu vypuštěna.

6. Kvóty pro ekonomickou migraci a migrační programy

Ekonomická migrace ze třetích států do ČR je od roku 2019 ve většinovém rozsahu regulována ročními kvótami. Nařízením vlády č. 220/2019 Sb.⁹, jsou stanoveny maximální počty žádostí o zaměstnanecké karty a víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, které lze ročně podat na vybraných zastupitelských úřadech ČR (dále jen „ZÚ“). Toto nařízení provádí ustanovení § 181b zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). V roce 2020 byla novelizačním nařízením č. 556/2020 Sb.¹⁰ nově nastavena výše kvót pro zaměstnanecké karty na následující rok 2021. Výše těchto kvót i navzdory ekonomickému útlumu spojenému s pandemií onemocnění Covid-19 v roce 2020 a mírnému zvýšení míry nezaměstnanosti¹¹ nebyla snížena pod úroveň roku 2019, protože zájem zaměstnavatelů o zahraniční pracovníky zůstával i nadále silný. Kvóty pro podávání žádostí o zaměstnanecké karty vysoce kvalifikovanými pracovníky byly dokonce navýšeny. Nařízením vlády č. 291/2019 Sb.¹² je s účinností od 1. 12. 2019 do 31. 12. 2022 nadále stanoven rovněž maximální roční počet žádostí o mimořádná pracovní víza, která mohou podat výhradně občané Ukrajiny.

V rámci stanovených kvót existuje transparentní systém preferenčního zacházení. Nástrojem pro přístup zahraniční pracovní síly, které je poskytováno přednostní zacházení při náběru žádostí o pobytová oprávnění na ZÚ, jsou níže uvedené migrační programy schválené vládou ČR za účelem dosažení ekonomického přínosu pro ČR.

1. Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec
2. Program klíčový a vědecký personál
3. Program kvalifikovaný zaměstnanec

---

⁹ Nařízení vlády č. 220/2019 Sb., o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu

¹⁰ Nařízení vlády č. 556/2020 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 220/2019 Sb., o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu

¹¹ Míra nezaměstnanosti sledovaná MPSV se mezi lednem 2020 a prosincem 2020 zvýšila o 9 desetin procentního bodu z 3,1 % na 4,0 %. Zdroj: <https://www.mpsv.cz/mesicni>.

¹² Nařízení vlády č. 291/2019 Sb., o mimořádném pracovním vízu pro státní příslušníky Ukrajiny pracující v zemědělství, potravinářství nebo lesnictví

4. Program mimořádné pracovní vízum pro státní příslušníky Ukrajiny pracující v zemědělství, potravinářství nebo lesnictví

Kvóta pro každý ZÚ je vždy rozdělena tak, že samostatný počet míst je vyčleněn pro účastníky programů, kterým ZÚ sám přiděluje termíny podání žádosti, a zbytková kvóta je rezervována pro cizince žádající mimo výše uvedené programy, kteří se objednají k podání žádosti.

Pracovní migranti o zařazení do programů sami nežadají, žádosti o jejich zařazení podává zaměstnavatel, který musí splnit stanovená kritéria. Do programů nemohou vstupovat zaměstnavatelé, kteří nemají vyrovnané závazky vůči státu, neplní své zákonné povinnosti a porušují právní předpisy a nepřispívají k rozvoji ekonomiky a zaměstnanosti vytvářením pracovních míst. Jedním z kritérií jsou také minimální výše mezd pro různé kategorie pracovních migrantů, které slouží jako prevence sociálního dumpingu a posilují ekonomické postavení zahraničních pracovníků. Na základě kritérií stanovených pro účast v těchto programech dochází k důslednějšímu prověřování zaměstnavatelů z hlediska jejich serióznosti a přínosu pro český stát, které jde nad rámec požadavků stanovených zákonem pro standardní migrační proces. Programy tak představují účinný nástroj řízení pracovní migrace a prevence rizik, která s ní mohou být spojena.

III. ČÁST – STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR

Uvedené statistické údaje jsou důležitým parametrem pro komplexní představu o tom, jaký zájem mají zahraniční státní příslušníci o práci na území ČR. Díky těmto údajům může následně státní správa efektivně a včasně reagovat na nastalý vývoj.

7. Žádosti o vydání pobytových oprávnění

Do gesce Ministerstva zahraničních věcí (dále jen „MZV“) spadá provoz a fungování ZÚ v zahraničí. ZÚ působí jako vstupní článek správních orgánů v procesu povolování vstupu a pobytu cizinců na území ČR, resp. i ostatních členských států schengenského prostoru. Podmínky pro udělování krátkodobých (schengenských) víz a postup v procesu udělování těchto víz stanoví Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. 7. 2009 o kodexu Společenství o vízech (tzv. vízový kodex), který představuje základní nástroj pro provádění vízové politiky v praxi. Prováděcím předpisem k vízovému kodexu je Příručka pro zpracování žádostí o víza a provádění změn v udělených vízech (tzv. Handbook), jejímž účelem je poskytnout konzulárním pracovníkům pomocné vodítko pro řešení praktických otázek při výkonu vízové agendy na ZÚ. Praktická harmonizace v konkrétních destinacích je ve většině případů řešena pod dohledem Delegation EU v rámci tzv. místní schengenské spolupráce (LSC – Local Schengen Cooperation).

ZÚ jsou zpravidla prvním úřadem ČR (v některých případech také jediným), který se osobně setkává se žadatelem při podávání žádosti. Do kompetence ZÚ přísluší rozhodování žádostí o udělení schengenského víza, tj. víza k pobytu do 90 dnů v průběhu jakéhokoliv 180denního období. ZÚ je v těchto případech oprávněn přijímat žádosti, zpracovávat je a na základě získaných poznatků a zjištění po posouzení skutkového stavu o žádosti rozhodnout. Pro účely této zprávy se vybrané ZÚ zabývaly problematikou schengenských víz za účelem zaměstnání.

V případě tzv. národních pobytových oprávnění k pobytu nad 90 dnů (tj. dlouhodobé vízum, dlouhodobý, či trvalý pobyt) ZÚ žádosti přijímají a odesílají k rozhodnutí příslušným pracovištím odboru azylové a migrační politiky MV ČR (dále jen „OAMP MV“). O udělení, neudělení nebo zrušení dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému pobytu a povolení k trvalému pobytu rozhoduje MV. Po rozhodnutí

o žádosti pracovníci ZÚ vyznačují v případě kladného rozhodnutí MV příslušné vízum do cestovního dokladu cizince. Je-li o žádosti rozhodnuto negativně, ZÚ informuje žadatele o neudělení dlouhodobého víza případně ZÚ doručuje rozhodnutí MV o neudělení povolení k pobytu jednotlivým žadatelům.

V rámci řízení při provádění potřebných procesních úkonů ZÚ plní také úkoly související s potíráním nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR (např. kontrolují a prověřují předkládané náležitosti k žádosti, ověřují jejich pravost, vyhodnocují informace uváděné žadatelem, provádějí pohovory, příp. výslechy žadatelů). Tyto činnosti ZÚ vykonávají jak při podání žádosti a jejím prvotním zpracování (tj. před odesláním kompletní spisové dokumentace OAMP MV), tak i následně na základě případných dožádání rozhodujícího orgánu. Tyto úkony jsou prováděny za účelem důkladného prověření a vyhodnocení informací, které jsou žadatelem poskytovány při podání žádosti či při pohovoru (výslechu). Na vybraných ZÚ ČR asistují při provádění těchto úkonů i vyslaní imigrační policejní důstojníci a styční důstojníci pro migraci a doklady MV ČR. Zjištěné poznatky a následná stanoviska ZÚ ČR ve věci slouží rozhodujícímu orgánu k dalšímu využití v řízení.

MV vydává rozhodnutí ve věci žádosti o pobytové oprávnění, a to žádosti o dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt, popř. trvalý pobyt. MV vyřizuje žádosti o pobytová oprávnění podané na ZÚ ČR v zahraničí a stejně tak žádosti podané cizinci na území ČR.

7.1 Statistické údaje za rok 2020

Schengenská víza

Ze statistiky MZV¹³ vyplývá, že v roce 2020 bylo přijato celkem 221 930 žádostí o víza, což představuje pokles o 72,7 % oproti roku 2019. Tento významný pokles byl zapříčiněn pandemií onemocnění Covid-19, která poznamenala činnost všech ZÚ během roku 2020.

Z uvedeného množství bylo 177 467 žádostí o krátkodobá schengenská víza. Největší počet z uvedeného počtu schengenských víz činila víza za účelem zaměstnání (85 437 žádostí). Kladně bylo rozhodnuto 83 946 žádostí za účelem zaměstnání (tj. 98 %).

---

¹³ Statistické údaje poskytnuté MZV jsou aktuální ke dni 13. 4. 2021.

Podíl podaných žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání na celkovém počtu všech podaných žádostí o schengenská víza v roce 2020 činil 48 % (oproti 24 % v roce 2019).

Tabulka 1: Úspěšnost podaných žádostí o vydání schengenského víza za účelem zaměstnání a za účelem sezónního zaměstnání v roce 2020

Účel pobytu	Počet podaných žádostí	Počet kladně vyřízených žádostí	Úspěšnost [%]
Zaměstnání	85 437	83 946	98 %
Sezónní zaměstnání	12 970	12 583	97 %

Zdroj: MZV

Dlouhodobá víza a dlouhodobé pobyty:

Z hlediska sledované problematiky jsou relevantní údaje o žádostech o pobytové tituly za následujícími účely:

- zaměstnání (žádosti o zaměstnaneckou kartu);
- dlouhodobé vízum za účelem podnikání (osoba samostatně výdělečně činná - OSVČ) a výkonný manažer - účast v právnické osobě;
- povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání ve zvláštních případech (tzv. modrá karta);
- výzkumný pracovník;
- sezónní zaměstnání.

V roce 2020 bylo ZÚ přijato 13 348 žádostí o dlouhodobé vízum, což představuje pokles o 55 % vůči roku 2019.

Dále bylo v roce 2020 přijato 31 115 žádostí o udělení dlouhodobého (včetně zaměstnaneckých karet) či trvalého pobytu, což je oproti roku 2019 pokles o 36 %.

Dle tabulky 2 vyplývá, že s výjimkou modrých karet, klesly absolutní počty všech podaných žádostí o vydání dlouhodobého víza či povolení k dlouhodobému pobytu,

nicméně úspěšnost daných žádostí se (kromě žádostí o dlouhodobá víza a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem výzkumný pracovník) významně zvýšila.

Tabulka 2: Podané žádosti o vydání dlouhodobá víza či povolení k dlouhodobému pobytu v roce 2019 a v roce 2020 rozdělené dle účelu pobytu¹⁴

Účel pobytu	Počet podaných žádostí		Počet kladně vyřízených žádostí		Úspěšnost [%]	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Zaměstnání	40 383	22 999	29 119	20 767	72	90
Sezónní zaměstnání	1 521	1 504	1 287	1 388	85	92
Podnikání / OSVČ	742	223	459	213	62	96
Výzkumný pracovník	495	315	440	256	89	81
Modrá karta	398	398	260	304	65	76
Výkonný manažer - účast v právnické osobě	265	116	106	83	40	72

Zdroj: MZV

V tabulce 3 jsou uvedeny počty kladných rozhodnutí ve věci žádostí o dlouhodobé pobytové oprávnění vydaných OAMP MV v roce 2019 a 2020 občanům třetích států, konkrétně se jedná pouze o výdělečné účely pobytu. Nejvíce kladných rozhodnutí o dlouhodobých vízech MV vydalo pro víza za účelem sezónního zaměstnání.

¹⁴ Údaje uvedené v tabulce vykazují počet podaných žádostí v roce 2019 a 2020. Řízení o těchto žádostech však mohlo být v některých případech ukončeno později, tj. žádosti podané v roce 2019 mohly být rozhodnuty až v roce 2020, příp. později. To samé platí o žádostech podaných v roce 2020.

Tabulka 3: Počty vydaných kladných rozhodnutí o žádostech občanů třetích států o dlouhodobé pobytové oprávnění: výdělečné účely pobytu

Výdělečné účely pobytu	Počet kladných rozhodnutí vydaných za rok 2019	Počet kladných rozhodnutí vydaných za rok 2020
DLOUHODOBÁ VÍZA		
Podnikání - OSVČ	468	203
Podnikání - účast v právnické osobě	99	33
Sezónní zaměstnání	1 326	1 442
Mimořádné pracovní vízum	–	194
Zácvik	20	2
POVOLENÍ K DLOUHODOBÉMU POBYTU		
Zaměstnanecká karta	32 327	23 166
Modrá karta	328	312
Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance	126	150
Vědecký výzkum	486	294

Zdroj: OAMP MV

Nejvíce občanů třetích států, s realizovaným dlouhodobým pobytovým oprávněním za výdělečným účelem na území ČR ke konci roku 2020 pobývalo v rámci zaměstnanecké karty, a to 86 126 osob, jedná se o nárůst o více než 13 600 osob oproti konci roku 2019. Meziročně se také zvýšil počet držitelů modré karty, karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance a držitelů dlouhodobého pobytu vydaného za účelem vědeckého výzkumu, dále za účelem sezónního zaměstnání a zácviku. Naopak ke konci roku 2020 se oproti roku 2019 snížil počet cizinců s dlouhodobým pobytem uděleným za účelem podnikání – OSVČ a podnikání - účast v právnické osobě.

Tabulka 4: Počty občanů třetích států s realizovaným dlouhodobým pobytovým oprávněním za výdělečným účelem na území ČR k 31. 12. 2019 a k 31. 12. 2020

Výdělečné účely pobytu	Počet cizinců s dlouhodobým pobytem k 31. 12. 2019	Počet cizinců s dlouhodobým pobytem k 31. 12. 2020
Podnikání - OSVČ	7 339	6 371
Podnikání - účast v právnické osobě	1 489	1 218
Vědecký výzkum	1 331	1 490
Zaměstnanecká karta ¹⁵	72 525	86 126
Modrá karta	838	1 156
Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance	143	286
Sezónní zaměstnání	170	1 158
Zácvik	3	193

Zdroj: OAMP MV

8. Legální zaměstnávání zahraničních pracovníků

Níže uvedené počty zahraničních pracovníků se týkají cizinců ze třetích zemí a občanů Evropské unie (dále jen „EU“)¹⁶ v postavení zaměstnanců. V praxi se často nelegální zaměstnávání týká obou skupin zahraničních občanů (cizinců ze třetích zemí i občanů EU), je proto nezbytné v mnohém pohlížet na tento jev jako na jeden propojený celek. Z toho důvodu se údaje týkají všech zahraničních pracovníků.

Ke dni 31. 12. 2020 bylo krajskými pobočkami Úřadu práce ČR (dále jen „ÚP ČR“) evidováno v postavení zaměstnanců 644 164 zahraničních pracovníků. Z tohoto počtu zahraničních pracovníků evidence vykazala 390 058 informačních karet občanů členských států EU včetně jejich rodinných příslušníků a 144 316 informačních karet občanů ze třetích zemí. Mezi zahraničními pracovníky, kteří na trh práce ČR vstupují na základě pracovního oprávnění, bylo k 31. 12. 2020 z jejich celkového počtu 109 790 evidováno 71 759 držitelů zaměstnaneckých karet¹⁷, 37 193 držitelů povolení k zaměstnání a 838 držitelů modrých karet. Dle tabulky 5 je zřejmé, že počet cizích státních příslušníků na českém trhu práce mezi lety 2019 a 2020 vzrostl o 3,6 %,

¹⁵ Tento počet zahrnuje jednak zaměstnanecké karty duálního charakteru, tak i zaměstnanecké karty neduálního charakteru.

¹⁶ Statistické údaje týkající se občanů EU v této zprávě obsahují údaje týkající se: občanů států EU, jejich rodinných příslušníků, občanů států Evropského hospodářského prostoru, jejich rodinných příslušníků, občanů Švýcarska a jejich rodinných příslušníků.

¹⁷ Jedná se pouze o počty zaměstnaneckých karet duálního charakteru.

přičemž nejvyšší procentuální nárůst byl zaznamenán u držitelů zaměstnaneckých karet. Naopak druhý nejmenší procentuální nárůst byl evidován u občanů členských států EU, a to o 1,6 %, nicméně tato skupina zahraničních pracovníků je na českém trhu práce stále nejpočetnější.

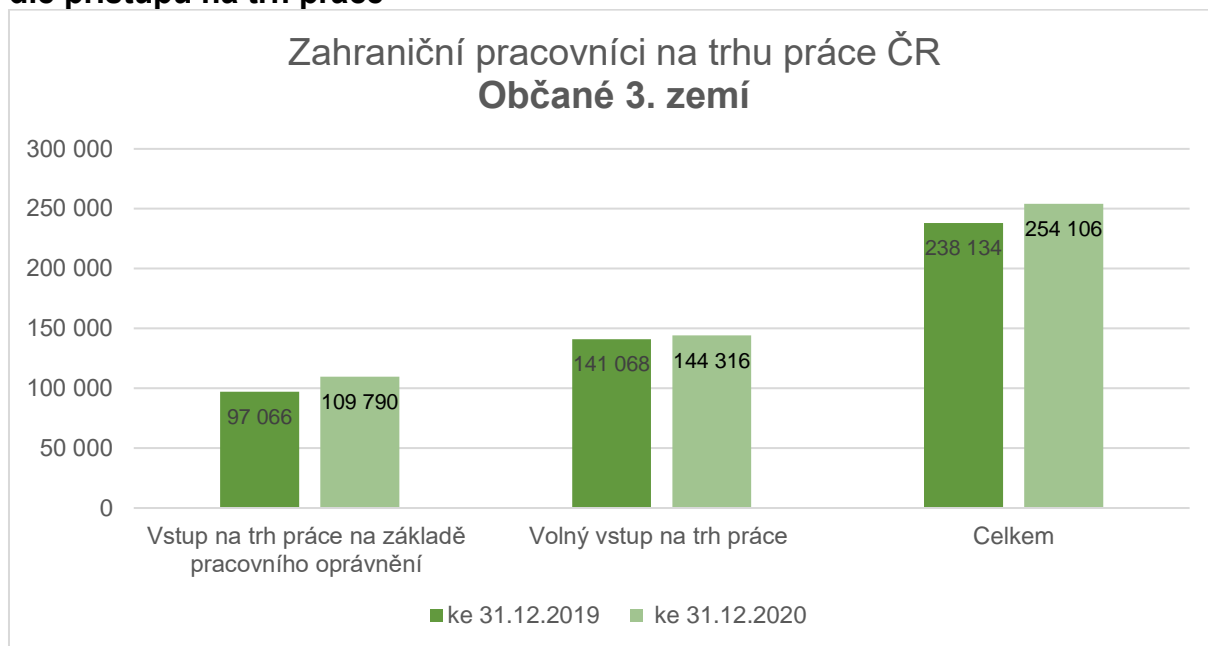
Tabulka 5: Počty zahraničních pracovníků na trhu práce ČR k 31. 12. 2019 a k 31. 12. 2020

Zahraníční pracovníci na trhu práce ČR								
		Vstup na trh práce na základě pracovního oprávnění				Volný vstup na trh práce	Celkem	
		Zaměstna - necká karta	Povolení k zaměst - nání	Modrá karta	Součet			
ke 31.12.2018	Občané EU *	x	x	x	x	366 624	366 624	568 676
	Občané 3. zemí	45 293	31 495	590	77 378	124 674	202 052	
ke 31.12.2019	Občané EU *	x	x	x	x	383 736	383 736	621 870
	Občané 3. zemí	59 209	37 127	730	97 066	141 068	238 134	
Meziroční změna	Občané EU *	x	x	x	x	17 112	17 112	53 194
	Občané 3. zemí	13 916	5 632	140	19 688	16 394	36 082	
Meziroční změna [%]	Občané EU *	x	x	x	x	5	5	9,35
	Občané 3. zemí	30,72	17,88	23,73	25,44	13,15	17,86	

Zdroj: MPSV

Z grafu 1 je zřejmé, že meziročně na českém trhu práce přibylo 12 724 cizinců ze třetích zemí, kteří disponují pracovním oprávněním. Taktéž přibylo přes 3 248 cizinců ze třetích zemí, kteří mají na trh práce ČR volný vstup. Celkově se pak počet těchto cizinců k 31. 12. 2020 zvýšil o více než 15 972 osob, což je téměř 7% nárůst oproti 31. 12. 2019.

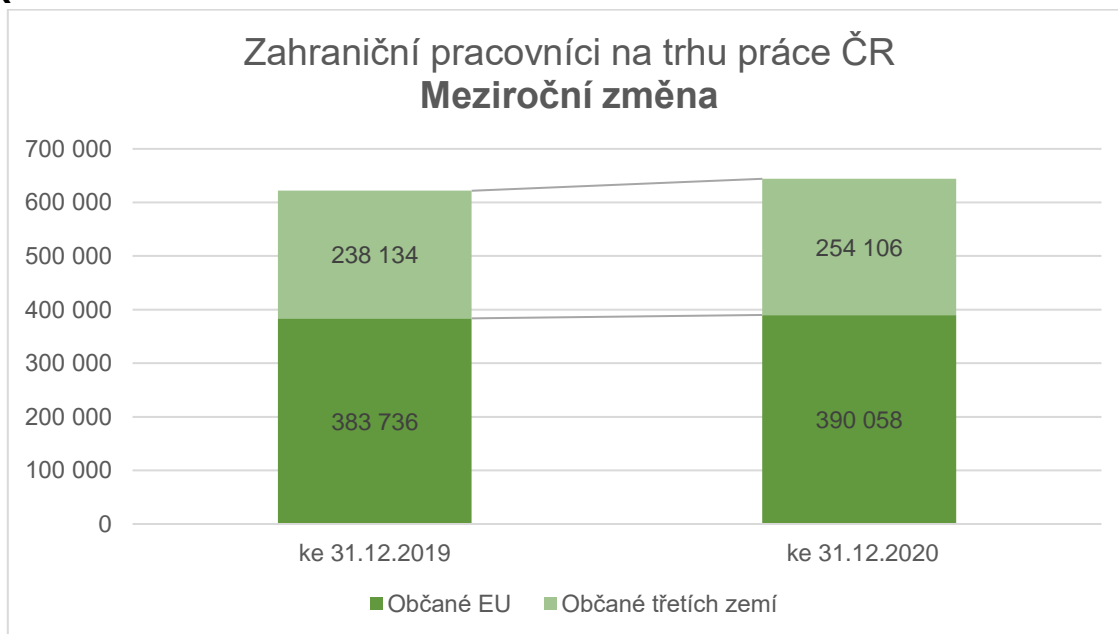
Graf 1: Počty občanů třetích zemí na trhu práce ČR k 31. 12. 2019 a k 31. 12. 2020 dle přístupu na trh práce

Zdroj: MPSV

Z grafu 2 je patrné, že počet občanů členských států EU je nejpočetnější skupinou zahraničních pracovníků. Nicméně v poměru k celku se počet občanů členských států EU meziročně snížil z 62 % na 61 %, a naopak procentuální zastoupení občanů třetích zemí k celkovému počtu zahraničních pracovníků vzrostlo z 38 % na 39 %.

Graf 2: Meziroční změna celkového počtu zahraničních pracovníků na trhu práce ČR

Zdroj: MPSV

Z celkového počtu občanů členských států EU jsou na trhu práce ČR nejčastěji zastoupeni občané Slovenska (204 294 informačních karet), Polska (46 567 informačních karet), Rumunska (45 363 informačních karet) a Bulharska (37 145 informačních karet).

Tabulka 6: Zaměstnanost občanů členských států EU podle státní příslušnosti k 31. 12. 2020

Státy			Informační karty
1.	SVK	Slovensko	204 294
2.	POL	Polsko	46 567
3.	ROU	Rumunsko	45 363
4.	BGR	Bulharsko	37 145
5.	HUN	Maďarsko	20 350
6.	DEU	Německo	5 282
7.	ITA	Itálie	4 881
8.	GBR	Velká Británie	4 362
9.	FRA	Francie	4 054
10.	ESP	Španělsko	2 825
11.	LTU	Litva	1 964
12.	HRV	Chorvatsko	1 806
13.	GRC	Řecko	1 779
14.	NLD	Nizozemsko	1 609
15.	AUT	Rakousko	1 454
16.	PRT	Portugalsko	1 198
17.	LVA	Lotyšsko	1 120
18.	BEL	Belgie	802
19.	SWE	Švédsko	604
20.	IRL	Irsko	586
21.	FIN	Finsko	410
22.	SVN	Slovinsko	382
23.	DNK	Dánsko	337
24.	CHE	Švýcarsko	294
25.	EST	Estonsko	257
26.	NOR	Norsko	136
27.	CYP	Kypr	80
28.	MLT	Malta	50
29.	LUX	Lucembursko	36
30.	ISL	Island	29
31.	LIE	Lichtenštejnsko	2
Celkem			390 058

Zdroj: MPSV

Tabulka 7: Zaměstnanost cizinců ze třetích zemí podle státní příslušnosti

k 31. 12. 2020

Státy			Celkem	Z toho	
				Pracovní oprávnění */	Informační karty
1.	UKR	Ukrajina	144 114	64 021	80 093
2.	RUS	Rusko	16 912	3 271	13 641
3.	VNM	Vietnam	13 935	2 688	11 247
4.	MNG	Mongolsko	6 176	3 273	2 903
5.	BLR	Bělorusko	6 176	3 662	2 514
6.	MDA	Moldavsko	4 833	1 567	3 266
7.	SRB	Srbsko	4 066	2 758	1 308
8.	KAZ	Kazachstán	4 063	716	3 347
9.	CHN	Čína	3 886	1 204	2 682
10.	IND	Indie	3 452	1 895	1 557
11.	USA	Spojené státy	2 416	622	1 794
12.	PHL	Filipíny	1 738	1 496	242
13.	UZB	Uzbekistán	1 683	627	1 056
14.	TUR	Turecko	1 647	653	994
15.	MKD	Severní Makedonie	1 371	581	790
16.	GEO	Gruzie	1 336	941	395
17.	BIH	Bosna a Hercegovina	1 291	680	611
18.	NPL	Nepál	1 237	992	245
19.	ARM	Arménie	1 050	363	687
20.	THA	Thajsko	1 007	832	175
21.	TUN	Tunisko	966	136	830
22.	KOR	Korejská republika	933	767	166
23.	KGZ	Kyrgyzstán	890	459	431
24.	AZE	Ázerbájdžán	881	441	440
25.	EGY	Egypt	859	178	681
26.	JPN	Japonsko	729	478	251
27.	BRA	Brazílie	667	262	405
28.	MEX	Mexiko	557	166	391
29.	SYR	Sýrie	554	70	484
30.	BGD	Bangladéš	516	370	146
31.		Ostatní státy	8 193	897	7 296
Celkem			238 134	97 066	141 068

Zdroj: MPSV

Mezi občany třetích zemí byly na území ČR nejčastěji zaměstnaní občané Ukrajiny (81 874 informačních karet + 77 594 pracovních oprávnění, Ruska

(14 018 informačních karet + 3 218 pracovních oprávnění) a Vietnamu (11 537 informačních karet + 2 828 pracovních oprávnění).

Přehled zahraničních občanů v postavení zaměstnanců ke konci roku 2020 je podrobněji podle krajů rozpracován v tabulce 8. Z hlediska územního členění je nejvyšší počet zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců dlouhodobě evidován v hlavním městě Praze (205 947), následované Středočeským (107 598), Jihomoravským (69 868) a Plzeňským krajem (62 901).

Tabulka 8: Přehled zahraničních občanů v postavení zaměstnanců podle krajů k 31. 12. 2020

Kraj	Celkem	z toho		
		Pracovní oprávnění *	Informační karty cizinců	Informační karty občanů EU
Praha	205 947	20 753	67 782	117 399
Středočeský kraj	107 598	21 624	17 517	68 451
Jihočeský kraj	23 559	6 218	4 421	12 917
Plzeňský kraj	62 901	13 101	10 475	39 325
Karlovarský kraj	14 317	2 843	5 338	6 136
Ústecký kraj	22 410	7 079	5 171	10 158
Liberecký kraj	20 853	5 302	4 067	11 484
Královéhradecký kraj	23 280	3 519	3 613	16 146
Pardubický kraj	24 577	7 898	3 941	12 738
Vysočina	13 811	3 513	2 427	7 871
Jihomoravský kraj	69 868	10 720	13 492	45 655
Olomoucký kraj	11 643	1 768	2 149	7 725
Zlínský kraj	13 474	2 490	1 673	9 311
Moravskoslezský kraj	29 954	2 962	2 250	24 742
Celkem	644 164	109 790	144 316	390 058

*/ Zahrnuje povolení k zaměstnání, zaměstnanecké karty a modré karty.

Zdroj: MPSV

IV. ČÁST – PŘEHLED AKTIVIT JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ

9. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce

Kontrolní činnost orgánů inspekce práce byla na začátku roku 2020, tedy ještě před vypuknutím pandemie onemocnění Covid-19, realizována v souladu s Ročním programem kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2020, který byl řádně projednán Radou vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a také schválen MPSV. Následně v průběhu roku 2020 došlo ke změně stanoveného minimálního počtu kontrol v jednotlivých kontrolních oblastech a část zaměstnanců byla dočasně přeložena k jiným správním úřadům – například na práce spojené s administrací vládního programu Antivirus, k realizaci veřejnosprávních kontrol tohoto programu a k pomoci krajským hygienickým stanicím při trasování kontaktů osob nakažených onemocněním Covid-19.

V roce 2020 provedly orgány inspekce práce u zaměstnavatelů celkem 15 852 kontrol. Z tohoto počtu se 6 226 kontrol zaměřilo na dodržování bezpečnosti práce na pracovištích a bezpečný provoz vyhrazených technických zařízení, 3 408 kontrol se věnovalo dodržování pracovních vztahů a podmínek, na odhalování nelegálního zaměstnávání směřovalo 5 557 kontrol a na oblast zaměstnanosti bylo zaměřeno 661 kontrol. Kromě inspekční činnosti v oblasti bezpečnosti práce a vyhrazených technických zařízení provedly oblastní inspektoráty práce (dále jen „OIP“) 607 kontrol příčin a okolností pracovních úrazů. Dále OIP vydaly 1 734 vyjádření k projektovým dokumentacím staveb, určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob, a účastnily se v 1 009 případech kolaudačních řízení staveb.

Na základě porušení právních předpisů zjištěných při kontrolách uložily orgány inspekce práce v roce 2020 celkem 3 101 pokut v celkové výši 274 961 500 Kč.

Srovnávání výsledků kontrolní činnosti v oblasti nelegálního zaměstnávání za rok 2020 s předchozími roky není zcela objektivní, neboť epidemie nemoci Covid-19 a přijatá opatření měla výrazný dopad na trh práce i samotnou kontrolní činnost orgánů inspekce práce. Docházelo např. ke snižování přeshraničního pohybu osob

a k omezování fungování některých subjektů na základě vládních opatření dopadajících na jejich obor podnikání.

I přes obtížnou situaci na trhu práce byla v ČR nadále nízká míra nezaměstnanosti a zaměstnavatelé v některých segmentech podnikání se nadále potýkali s nedostatkem pracovní síly, přičemž se tento stav v mnohých případech snažili vyřešit získáním zahraničních pracovníků. Při zaměstnávání cizinců je však nutné splnit podmínky stanovené nejen pracovněprávními předpisy, ale také předpisy, které upravují pobyt cizinců na území ČR, přičemž splnění těchto podmínek bývá spojeno s velkou administrativní a časovou náročností. Inspektoři se při kontrolách tedy setkávají nejen s nelegálním zaměstnáváním cizinců, ale také se snahou obejít stanovené podmínky.

Přestože jsou kontroly v oblasti odhalování nelegálního zaměstnávání primárně zaměřeny na kontrolu výkonu nelegální práce občanů ČR a cizinců, je běžnou součástí těchto kontrol také kontrola dodržování souvisejících povinností zaměstnavatelů v oblasti zaměstnanosti, tj. především informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu, ale také kontrola dodržování základních povinností v oblasti pracovních vztahů a podmínek (dále jen „PPV“), a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“). V případě zjištění zásadních či systémových nedostatků, byli ke kontrole přizváni také inspektoři se specializací na danou oblast.

Na kontrolní činnost, při níž byla inspektory zjištěna porušení v dodržování pracovněprávních předpisů, navazují inspektoráty práce vedením přestupkových řízení o uložení pokuty za spáchání zjištěných přestupků.

Nedílnou součástí nejen kontrolní činnosti v oblasti nelegálního zaměstnávání bylo také poskytování základního pracovněprávního poradenství. To je inspektory poskytováno nejen v rámci samotné kontroly, ale také v rámci poradenství pro veřejnost.

Nadále pokračovala také spolupráce s jinými správními orgány, zejména s ÚP ČR a Českou správou sociálního zabezpečení. V případech kontrol zaměřených

na odhalování nelegálního zaměstnávání pokračovala úspěšná a osvědčená spolupráce s ozbrojenými složkami, především se Službou cizinecké policie.

V termínu od 1. 9. 2020 do 30. 9. 2020 proběhla „Celostátní kontrolní akce zaměřená na odhalování nelegálního zaměstnávání“. Tato akce proběhla v součinnosti s orgány Cizinecké policie, Celní správy a Městské policie. Bylo zahájeno 321 kontrol. V rámci této celostátní kontrolní akce bylo zkontrolováno 1 418 osob, konkrétně 671 občanů ČR, 208 občanů EU a 538 cizinců. V rámci těchto kontrol bylo zjištěno 342 nelegálně zaměstnaných osob, z toho 61 občanů ČR, 32 občanů EU a 249 cizinců (převážně občanů Ukrajiny). Kontrolami bylo rovněž odhaleno 29 případů zastřehého zprostředkování zaměstnání.

Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“) je aktivně zapojen do systému IMI, který zjednodušuje výměnu informací mezi členskými státy EU. V roce 2020 bylo prostřednictvím tohoto systému ze strany SÚIP přijato celkem 357 žádostí. Z tohoto počtu se jednalo o 57 žádostí o poskytnutí informace, 275 žádostí o předání dokumentu vč. rozhodnutí českým zaměstnavatelům a 25 žádostí o vymáhání sankce uložené v zahraničí. Ze strany SÚIP bylo na členské státy EU odesláno 30 žádostí o poskytnutí informací, které zejména souvisely s prováděním konkrétní kontroly.

V roce 2020 bylo provedeno celkem 5 557 kontrol přímo zaměřených na oblast nelegálního zaměstnávání. Kontroly byly prováděny u širokého spektra zaměstnavatelů, s přihlédnutím k možnému podezření na umožnění výkonu nelegální práce. Výše uvedené kontroly byly provedeny celkem u 5 277 subjektů, z tohoto počtu bylo zkontrolováno celkem 1 693 fyzických osob a 3 584 právnických osob.

Při těchto kontrolách bylo zjištěno celkem 4 323 porušení pracovněprávních předpisů, a to jak v oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti, včetně zákazu nelegálního zaměstnávání, tak v oblasti základních institutů PPV a BOZP, které byly rovněž součástí předmětu kontroly.

V rámci provedených kontrol bylo OIP odhaleno celkem 3 110 osob vykonávajících nelegální práci. Z tohoto celkového počtu se v 556 případech jednalo o občany ČR, dále ve 141 případech o občany jiných členských států EU a v 2 413 případech o cizince ze zemí mimo EU. Nelegální práce byla OIP zjištěna celkem u 835 subjektů.

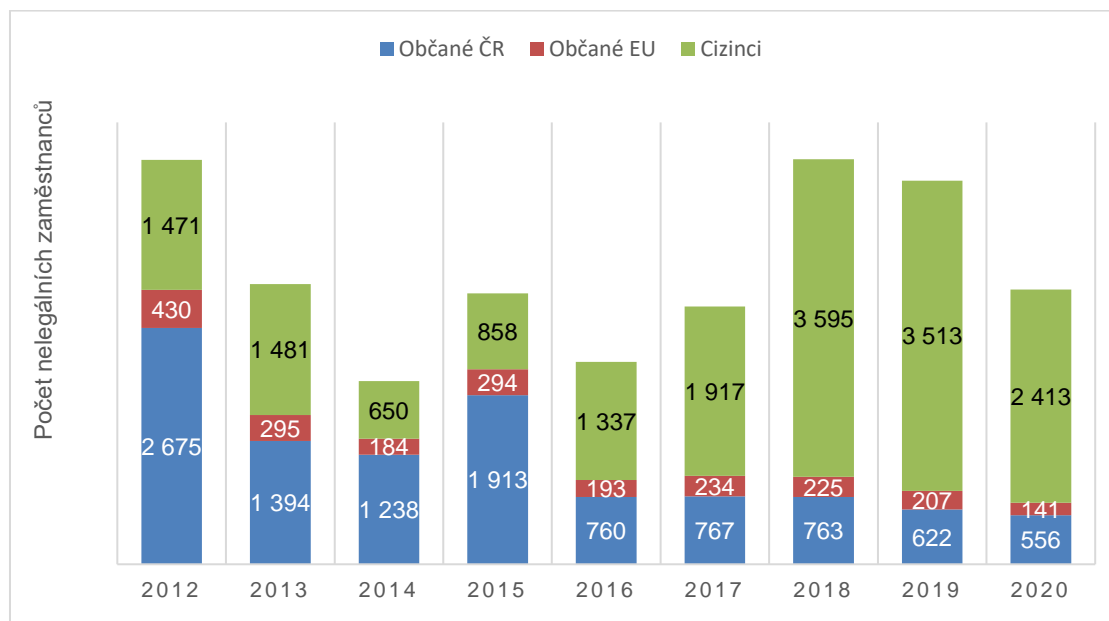
Tabulka 9: Počet odhalených nelegálně zaměstnaných osob ve vztahu k počtu kontrol v letech 2012-2020

Rok	Počet kontrol	Počet osob zjištěných při nelegální práci			
		občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
2012	35 557	2 675	430	1 471	4 576
2013	36 101	1 394	295	1 481	3 170
2014	15 911	1 238	184	650	2 072
2015	9 583	1 913	294	858	3 065
2016	9 308	760	193	1 337	2 290
2017	9 707	767	234	1 917	2 918
2018	8 339	763	225	3 595	4 583
2019	8 160	622	207	3 513	4 342
2020	5 557	556	141	2 413	3 110

Zdroj: SÚIP

Zatímco v roce 2018 byl oproti roku 2017 zaznamenán výrazný nárůst v počtu zjištěných nelegálně zaměstnávaných cizinců a v roce 2019 byl tento počet prakticky shodný s rokem předchozím, v roce 2020 počet odhalených nelegálně zaměstnaných cizinců značně klesl. Jak je zřejmé též z grafu 3, i přes nižší počet provedených kontrol, z důvodu epidemie onemocnění Covid-19, je nadále patrný trend předchozích let, tj. že počet zjištěných nelegálně zaměstnaných cizinců ze třetích zemí vysoce převyšoval počet nelegálně pracujících občanů ČR a EU.

Graf 3: Vývoj počtu nelegálně pracujících osob v letech 2012-2020

Zdroj: SÚIP

Mezi nejčastěji zjištěné nelegálně pracující cizince pak patřili v roce 2020 občané Ukrajiny (1 999 osob). V podstatně menším zastoupení pak byly občané Moldavska (130 osob) a Vietnamu (88 osob).

Tabulka 10: Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných cizinců ze třetích zemí v roce 2020

Státní příslušnost	Počet osob
Ukrajina	1 999
Moldavsko	130
Vietnam	88
Srbsko	44
Gruzie	29
Indie	15
Čína	14
Rusko	14
Bělorusko	13
Ostatní země	67
Celkem	2 413

Zdroj: SÚIP

Mezi nejčastěji zjištěné nelegálně zaměstnané pracovníky z členských zemí EU patřili v roce 2020 občané Slovenska (83 osob), Maďarska (22 osob), Rumunska (20 osob) a Bulharska (13 osob).

Tabulka 11: Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných občanů ze zemí EU v roce 2020

Státní příslušnost	Počet osob
Slovensko	83
Maďarsko	22
Rumunsko	20
Bulharsko	13
Itálie	2
Polsko	1
Celkem	141

Zdroj: SÚIP

Nejčastěji byly nelegálně pracující osoby zjišťovány u zaměstnavatelů v oborech stavebnictví (u 183 subjektů), velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (u 106 subjektů), zpracovatelský průmysl (u 106 subjektů), ubytování, stravování a pohostinství (u 80 subjektů) a profesní, vědecké a technické činnosti (u 61 subjektů).

Z pohledu velikosti zaměstnavatele se nelegálního zaměstnávání nejčastěji dopouštěli zaměstnavatelé velikostní kategorie do 9 zaměstnanců, přičemž tato skutečnost je patrná již od roku 2018.

Umožnění výkonu nelegální práce formou tzv. „švarcsystému“ bylo v roce 2020 zjištěno v 201 případech. Nejčastěji se jednalo o občany ČR, konkrétně 110 případů. Dále bylo odhaleno 76 případů nelegální práce formou „švarcsystému“ u cizinců ze třetích zemí a v 15 případech se jednalo o občany EU.

Sankce uložené v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním cizinců:

Za umožnění výkonu či výkon nelegální práce bylo v roce 2020 uloženo 549 pokut v celkové výši 132 660 600 Kč. Z toho bylo 6 pokut ve výši 12 600 Kč uloženo fyzickým osobám za přestupek výkonu nelegální práce a 4 pokuty ve výši 205 000 Kč uloženy fyzickým osobám za přestupek umožnění výkonu nelegální práce.

Tabulka 12: Počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání uložených v roce 2020¹⁸

Důvod uložení pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§ 139 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti, výkon nelegální práce fyzickou osobou dle § 5 písm. e) zákona o zaměstnanosti	6	12 600
§ 139 odst. 1 písm. d) umožnění výkonu nelegální práce fyzickou osobou podle § 5 písm. e) bodu 1 nebo 2 zákona o zaměstnanosti	3	148 000
§ 139 odst. 1 písm. f) umožnění výkonu nelegální práce fyzickou osobou podle § 5 písm. e) bodu 3 zákona o zaměstnanosti	1	57 000
§ 140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bod 1 (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo bod 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	536	130 435 000
§ 140 odst. 1 písm. e) zákona o zaměstnanosti, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bod 3 (cizinec bez povolení k pobytu)	20	2 008 000

Zdroj: SÚIP

Za porušení ustanovení § 136 zákona o zaměstnanosti (povinnosti mít na pracovišti kopie dokladů prokazující existenci pracovněprávního vztahu) bylo v roce 2020 uloženo celkem 232 pokut v celkové výši 3 559 000 Kč. Za porušení informační povinnosti dle ustanovení § 87 zákona o zaměstnanosti bylo v roce 2020 uloženo celkem 284 pokut ve výši 4 167 600 Kč. I v tomto případě se jedná o pokuty za protiprávní jednání zjištěné také kontrolami provedenými v předchozím období, tedy nejen v roce 2020.

Na základě zahájených a dokončených kontrol v roce 2020, jejichž výstupem bylo zjištění umožnění výkonu nelegální práce, bylo uloženo celkem 56 pokut v celkové výši 10 325 000 Kč. Za porušení ustanovení § 136 zákona o zaměstnanosti bylo

¹⁸ . Jedná se o pokuty uložené ve správních řízeních v období od 1. 1. do 31. 12. 2020, tj. částečně se může jednat o pokuty za protiprávní jednání zjištěná i kontrolami provedenými v předchozích obdobích. Počet pokut nelze sčítat, neboť jedna pokuta může zahrnovat více přestupků.

uloženo celkem 33 pokut ve výši 578 000 Kč a za nesplnění informační povinnosti dle ustanovení § 87 zákona o zaměstnanosti bylo uloženo celkem 25 pokut ve výši 312 000 Kč.

Podstatná část pokut za zjištění z kontrol roku 2020 pak bude předmětem správního řízení v následujícím období.

Tabulka 13: Počet a výše pokut uložených v roce 2020 za nelegální zaměstnávání na základě kontrol provedených SÚIP v roce 2020¹⁹

Důvod uložení pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bod 1 (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo bod 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	54	9 892 000
§140 odst. 1 písm. e) zákona o zaměstnanosti, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bod 3 (cizinec bez povolení k pobytu)	2	140 000

Zdroj: SÚIP

Podněty ke kontrole nelegálního zaměstnávání cizinců:

Do oblasti nelegálního zaměstnávání směřuje každoročně řada podnětů. Ty jsou SÚIP a OIP adresovány jak ze strany veřejnosti (nejčastěji ze strany zaměstnanců), tak ze strany jiných správních orgánů. Těchto podnětů obdržely orgány inspekce práce v roce 2020 celkem 1 338. Z tohoto počtu upozorňovalo 1 008 podnětů na možný výkon nelegální práce občanů ČR, 180 podnětů na možný výkon nelegální práce občanů EU a 469 podnětů na možný výkon nelegální práce cizinců ze třetích zemí. Jeden podnět přitom může upozorňovat na více skutečností a může tak směřovat do více oblastí, jejich počty tedy není možné sčítat.

¹⁹ Jedná se o pokuty za protiprávní jednání, zjištěná kontrolami zahájenými a také dokončenými v roce 2020. Počet pokut nelze sčítat, neboť jedna pokuta může zahrnovat více přestupků.

Další zjištěná porušení právních předpisů při kontrolách zaměřených na odhalování nelegální práce v roce 2020:

Kromě nelegální práce byla nejčastěji při kontrolách nelegálního zaměstnávání zjištěna následující porušení zákona o zaměstnanosti (podrobněji tabulka 14).

Tabulka 14: Nejčastěji zjištěná porušení zákona o zaměstnanosti v roce 2020

Ustanovení zákona o zaměstnanosti	Popis porušení	Počet porušení
§ 87, § 88	Nesplnění informační povinnosti zaměstnavatelů vůči krajským pobočkám ÚP ČR ve vztahu k zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí.	586
§ 136	Nesplnění povinnosti zaměstnavatele mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a nesplnění této povinnosti ze strany zaměstnavatele usazeného v jiném členském státu EU, který v rámci poskytování služeb vyslal svého zaměstnance k dočasnému výkonu práce do ČR, přičemž doklady, jimiž je plněna tato povinnost, musí být přeloženy do českého jazyka.	492
§ 102	Zaměstnavatelé nesplnili evidenční povinnost ve vztahu k zaměstnancům ze zahraničí.	63
Celkový počet porušení zákona o zaměstnanosti		4 039

Zdroj: SÚIP

Nejčastější porušení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) jsou uvedena v následující tabulce 15.

Tabulka 15: Nejčastěji zjištěná porušení zákoníku práce v roce 2020

Ustanovení zákoníku práce	Popis porušení	Počet porušení
§ 77 odst. 1	Nesplnění povinnosti mít písemně uzavřenu dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti.	96
§ 75	Nedodrženo ustanovení zákoníku práce ve vztahu k výkonu práce na základě dohody o provedení práce.	68
§ 34	Nedodržení náležitostí týkajících se obsahu a formy pracovní smlouvy.	29
§ 138	Nedodržení ustanovení týkajících se sjednání výše odměny z dohody a podmínek pro její poskytování v dohodě o pracovní činnosti nebo v dohodě o provedení práce.	41
Celkový počet porušení zákoníku práce		284

Zdroj: SÚIP

10. Preventivní aktivity MPSV

Informovanost, spolupráce, funkční migrační systém, dále pak dobře nastavená metodická, organizační a provozní opatření mohou pozitivně ovlivnit a zmírnit nelegální zaměstnávání cizích státních příslušníků, ale i občanů ČR a občanů EU.

Informovanost/webové stránky:

Portál MPSV²⁰ je průběžně aktualizován, zejména v návaznosti na změny v oblasti zahraniční zaměstnanosti. Portál obsahuje základní informace pro cizince, zaměstnavatele a odbornou i laickou veřejnost.

Webové stránky cizinci²¹ prošly v roce 2020 celkovou přeměnou struktury. Část pro cizince poskytuje informace v problematických oblastech a nabízí možnost detailnějších informací na oficiálních webových stránkách. Část pro odbornou veřejnost je transformována do stěžejní části stránek s cílem poskytnout odborníkům

²⁰ <https://www.mpsv.cz/web/cz/zahranicni-zamestnanost>

²¹ <https://www.cizinci.cz/>

dostatečné informace, např. informace o možnostech financování oblasti integrace cizinců a o podpoře poskytované státními institucemi i neziskovými organizacemi.

Webové stránky pracevceskerepublice²² slouží jako nástroj pro komplexní orientaci cizinců na českém trhu práce.

Webové stránky České správy sociálního zabezpečení²³ poskytují informace z oblasti nemocenského a důchodového pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, jsou na nich dostupné tiskopisy použitelné v uvedených oblastech.

Webové stránky SÚIP²⁴ slouží jako cenný zdroj informací jak pro zaměstnance, tak pro zaměstnavatele. Klienti zde naleznou informační materiály orientované na oblast pracovních vztahů a podmínek, bezpečnosti práce, zákona o zaměstnanosti a další problematiku související s činností orgánů inspekce práce. Prostřednictvím stránek je veřejnost informována o kontrolní působnosti SÚIP. Publikované údaje se týkají i oblasti legálního a nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR.

Prevence a spolupráce:

Zástupci MPSV průběžně v roce 2020 poskytovali osobní i telefonické konzultace tazatelům, dále se aktivně zapojovali do on-line akcí, zejména seminářů a videokonferencí, v rámci kterých předávali odborné i široké veřejnosti aktuální informace v souvislosti s potenciálním výskytem nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR.

MPSV ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“), MZV a MV pořádalo online osvětové semináře pro zaměstnavatele, kteří plánují v ČR zaměstnávat cizince.

MPSV úzce spolupracovalo s Centry pro integraci cizinců při řešení propouštění cizinců a s tím spojené změny zaměstnavatele. Mnoho zahraničních pracovníků

---

²² <http://www.pracevceskerepublice.cz/>

²³ <https://www.cssz.cz/>

²⁴ <http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>

v souvislosti s dočasným útlumem výroby (zejména v automobilovém průmyslu) ztratilo během jara 2020 zaměstnání, neboť společnosti z důvodu nejistého vývoje trhu práce začaly propouštět své zaměstnance, zejména cizí státní příslušníky.

V rámci prevence nelegálních forem a podpory legálních forem pracovní migrace se zástupci MPSV podíleli na přípravě a diskuzi evropských opatření spojených s Evropskou platformou pro boj proti nehlášené práci na úrovni EU.

11. Evropská perspektiva v oblasti nelegální práce

EU se nevěnuje specificky cizinecké problematice v oblasti nelegálního zaměstnávání, ale nelegálnímu zaměstnávání obecně. Vzhledem k tomu, že se nejedná o harmonizovanou evropskou politiku, ale o národní kompetenci, se EU snaží především o zvyšování povědomí o problematice, sdílení dobré praxe mezi státy a dalšími aktéry (svazy zaměstnavatelů, odbory, nevládní organizace), facilitaci kontrolních činností či financování společných aktivit.

Evropský orgán pro pracovní záležitosti:

Již v roce 2017 byl představen návrh na zřízení speciálního evropského orgánu pro mobilitu pracovní síly, který by zároveň zajistil, aby pravidla pracovní mobility byla vymáhána spravedlivým, jednoduchým a účinným způsobem.

V návaznosti na tento návrh bylo dne 11. 7. 2019 vyhlášeno v Úředním věstníku nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1149 (dále jen „nařízení č. 2019/1149“) ze dne 20. 6. 2019, kterým se zřizuje Evropský orgán pro pracovní záležitosti - European Labour Authority (dále jen „ELA“).

ELA má zejména napomáhat k vymáhání již existujících povinností. Hlavní cíle a úkoly ELA jsou stanoveny v článku 4 nařízení č. 2019/1149 a patří mezi ně např. usnadňovat přístup k informacím, spolupráci a výměnu informací mezi členskými státy, koordinovat a podporovat vzájemně sladěné a společné inspekce, provádět analýzy a posouzení rizik v souvislosti s přeshraniční mobilitou pracovních sil a podporovat členské státy při řešení problematiky nehlášené práce. V souladu s článkem 16 nařízení č. 2019/1149 tvoří strukturu ELA zejména správní rada a výkonný ředitel. Důležitou roli

pak sehrávají národní styční úředníci jakožto národní odborníci, kteří jsou vysláni členským státem, z něž pocházejí, do sídla ELA.

Pro období 2019–2020 byl schválen pracovní program ELA, v němž byly stanoveny dvě hlavní priority a oblasti:

- poskytování informací o podmínkách mobility v EU a právech a povinnostech pracovníků a zaměstnavatelů při individuální migraci, respektive při vysílání pracovníků při poskytování služeb,
- příprava na provádění společných a koordinovaných inspekcí práce.

Evropská platforma pro posílení spolupráce při řešení problematiky nehlášené práce byla dne 26. 5. 2021 integrována do ELA jako stálá pracovní skupina.

Evropská platforma pro posílení spolupráce při řešení problematiky nehlášené práce:

Evropská platforma pro posílení spolupráce při řešení problematiky nehlášené práce posiluje spolupráci mezi zeměmi EU. Spojuje příslušné úřady a aktéry zapojené do boje proti nehlášené práci, aby bylo možné ji účinněji a efektivněji řešit.

Platforma pomáhá zemím EU lépe se vypořádat s nehlášenou prací²⁵ v jejich různých podobách. Pomáhá realizovat změny na národní úrovni, podporuje lepší pracovní podmínky a formální zaměstnání. Klade si za cíl zvyšovat povědomí o otázkách souvisejících s nehlášenou prací. Platforma na úrovni EU umožňuje různým aktérům, včetně sociálních partnerů a kontrolních orgánů, vyměňovat si informace a osvědčené postupy a učit se jeden od druhého. Umožňuje zapojit se do užší přeshraniční spolupráce a společných činností v oblasti kontrol.

Platforma svojí činností zdůrazňuje význam boje proti nedeklarované práci, rozšiřuje povědomí o různých formách tohoto fenoménu, členové sdílejí příklady dobré praxe jednotlivých členských států EU. Při své činnosti využívá dostupná data, spolupracuje s akademickou sférou a diskutuje témata, vycházející z konkrétní podmínek a zkušeností jednotlivých členských států EU v oblasti nedeklarované práce, a to při

---

²⁵ V českém kontextu je nehlášená práce nejčastěji chápána jako součást definice nelegální práce tak, jak ji zná česká legislativa. Jedná se však i situace, kdy zaměstnavatel např. nesplnil některé své povinnosti (např. nahlášení zaměstnance okresní správě soc. zabezpečení).

využití spolupráce se sociálními partnery. Dále posiluje výměnu zkušeností zainteresovaných států, v případě ČR došlo k posílení vzájemné spolupráce především s Polskem a Slovenskem.

Dvouletý pracovní program platformy na období 2019–2020 zahrnoval činnosti, které umožnily členům platformy řešit nehlášenou práci holistickým přístupem. Prioritním tématy tohoto období byly samostatná výdělečná činnost a podvodné schránkové společnosti. V rámci činnosti UDW byla identifikována čtyři odvětví, která jsou silně zasažena nehlášenou prací, a to zemědělství, letectví, cestovní ruch, sektor hotelnictví, restaurací a stravování, přičemž byla diskutována konkrétní opatření boje proti nehlášené práci v těchto odvětvích.

Platforma se skládá z členů²⁶, jimiž jsou zástupci členských států, například z národních ministerstev, inspektorátů práce, daňových a celních orgánů nebo agentur sociálního pojištění, meziodvětvových sociálních partnerů na úrovni EU, a Komise a z pozorovatelů, jimiž jsou zástupci sociálních partnerů zastupujících odvětví nejvíce postižených nelegální prací. Pozorovateli jsou dále Norsko a Island (jako členové Evropského hospodářského prostoru a organizace Eurofond, Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) a Mezinárodní organizace práce (ILO). Platforma nabízí různé nástroje, které pomáhají budovat know-how a přenášet postupy k řešení nehlášené práce mezi členské státy.

12. Agentury práce v ČR

Agenturou práce je subjekt, který má uděleno povolení ke zprostředkování zaměstnání, jež vydává Generální ředitelství ÚP ČR. Podle příslušného ustanovení zákona o zaměstnanosti vydává MV pro účely řízení ve věci udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání závazná stanoviska.

Povolení ke zprostředkování zaměstnání se v ČR udílejí ve dvou správních řízeních, která se vedou zvlášť pro činnosti spočívající ve vyhledání zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází, a vyhledání zaměstnanců pro zaměstnavatele, který hledá nové pracovní síly [podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona o zaměstnanosti] a pro poradenskou a informační činnost v oblasti pracovních

---

²⁶ seznam členů ke stažení na adrese: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=16358&langId=en>

příležitostí [podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti] a zvláště pro tzv. agenturní zaměstnávání, tj. zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele, kterým se rozumí jiná právnická nebo fyzická osoba, která práci přiděluje a dohlíží na její provedení [podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti]. Agentury práce disponují povolením opravňujícím k jedné či více ze tří uvedených činností.

Kontroly činnosti agentur práce i subjektů, u kterých je podezření na výkon zprostředkování zaměstnání bez příslušného povolení, provádí SÚIP.

Agentury práce v roce 2020:

Problematicke působení agentur práce ve vztahu k cizincům je ze strany MPSV, ale i MV, věnována značná pozornost, zejména s ohledem na tzv. zastřené zprostředkování zaměstnávání a riziko představované zprostředkovatelskými (tzv. „klientskými“) subjekty organizujícími pracovní migraci do ČR. V průběhu roku 2020 došlo k opětovnému nárůstu počtu agentur práce.

Agentur práce, subjektů s povolením ke zprostředkování zaměstnání vydaným Generálním ředitelstvím ÚP ČR, bylo ke dni 31. 12. 2020 evidováno celkem 2 218, z toho 1 100 agentur práce bylo oprávněno k agenturnímu zaměstnávání, tj. zprostředkování zaměstnání podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti.

Tabulka 16: Počty agentur práce v období od roku 2015 do roku 2020

	Rok ²⁷					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkový počet agentur práce	1 700	2 011	1 938	2 102	2 173	2 218
Agentury práce s povolením podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti.	1 014	1 222	812	1 028	1 072	1 100
Agentury práce s povolením podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) a c) zákona o zaměstnanosti.	1 137	1 335	1 540	1 661	1 790	1 897

Zdroj: MPSV, ÚP ČR

²⁷ Data ke dni 31. 12. daného roku.

Při přidělování cizinců ze třetích zemí k uživateli musí agentury práce nadále dbát zejména nařízení vlády č. 64/2009 Sb., o stanovení druhu prací, které agentura práce nemůže formou dočasného přidělení k výkonu práce u uživatele zprostředkovávat. Dle tohoto nařízení agentura práce nemůže pro cizince zprostředkovávat zaměstnání formou dočasného přidělení k výkonu práce u uživatele pro práci v podzemí hlubinných dolů nebo pro takové druhy prací, k jejichž výkonu postačuje nižší stupeň vzdělání než střední vzdělání s maturitní zkouškou s výjimkou druhů prací uvedených v příloze k tomuto nařízení.

Za rok 2020 bylo evidováno celkem 136 065 zahraničních občanů v postavení zaměstnanců agentur práce dočasně přidělených k výkonu práce u uživatele. Z tohoto počtu bylo 89 853 občanů členských států EU a 46 212 cizinců ze třetích zemí. Oproti roku 2019 došlo k nárůstu počtu občanů EU a naopak k poklesu počtu ostatních cizinců. Celkově se počet všech přidělených zaměstnanců od roku 2017 kontinuálně snižuje.

Tabulka 17: Přehled dočasně přidělaných zaměstnanců agentur práce, které disponují povolením ke zprostředkování zaměstnání dle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti, dočasně přidělených k výkonu práce k uživateli v letech 2016 – 2020

Rok	Počet přidělených zaměstnanců celkem	Z toho		
		občanů ČR	občanů EU	ostatních cizinců
2016	350 624	237 152	91 250	22 583
2017	358 659	212 585	110 983	35 680
2018	333 607	167 297	104 961	62 671
2019	273 561	127 663	86 976	59 839
2020	269 853	133 788	89 853	46 212

Zdroj: MPSV

Stanoviska MV k žádostem o povolení ke zprostředkování zaměstnání cizincům agenturami práce:

S tzv. agenturním zaměstnáváním (dočasným přidělováním zaměstnanců agentur práce k uživatelům) mohou být ve vztahu k pracovním migrantům spojena zvýšená

rizika ve srovnání s přímým („kmenovým“) zaměstnáváním²⁸. Povolování výkonu této činnosti je proto na legislativní úrovni spojeno s bezpečnostním dohledem MV. Povolení ke zprostředkování zaměstnání uděluje Generální ředitelství ÚP ČR, které si pro tyto účely vyžaduje od MV závazná stanoviska.

Odbor bezpečnostní politiky MV administruje vydávání závazných stanovisek jako jedné z podmínek pro udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání právnické nebo fyzické osobě podle § 60a zákona o zaměstnanosti. V rámci zpracování závazných stanovisek je případné udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání posuzováno z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany práv třetích osob.

MV vyhodnocuje informace získané ze zdrojů Policie ČR a zpravodajských služeb. Zaměřuje se zejména na ověření faktického fungování žádajících právnických a fyzických osob v místě jejich sídla a pracoviště a na zjištění trestněprávní bezúhonnosti jednatelů a odpovědných osob.

V roce 2020 zpracoval odbor bezpečnostní politiky MV těchto 698 žádostí (o 49 více než v roce 2019), z toho bylo 19 žádostí podáno fyzickými osobami a 679 šetření se týkalo osob právnických. Po posouzení informací získaných v součinnosti s Policií ČR a zpravodajskými službami bylo vydáno 224 stanovisek nesouhlasných a 474 stanovisek souhlasných. Oproti roku 2019, kdy rozklad nebyl podán ani jeden, v roce 2020 jich bylo posuzováno celkem 14.

Častým nežádoucím jevem a nejčastějším důvodem pro vydání nesouhlasného závazného stanoviska MV jsou absentující označení sídel a pracovišť žadatelů o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání ještě před jeho samotným vydáním. Nezřídká jednatelé či odpovědní zástupci agentur práce v jejich vyjádření k nesouhlasnému závaznému stanovisku uvádějí, že o nutnosti všech podmínek pro označení sídel a funkčnosti svých pracovišť neměli jasné informace.

Již několik let se opakovaně objevuje problematika shromažďování mnohdy i desítek agentur práce v rukou jednoho jednatele a jejich následného účelového přeprodávání,

---

²⁸ I z tohoto důvodu jsou všechny vládní migrační programy, které ČR zavedla, určeny výhradně přímým zaměstnavatelům.

jako i využívání sdílených kanceláří pro několik různých společností, což může být v rozporu s ochranou práv třetích osob, tj. agenturních pracovníků.

S tímto faktem souvisí i upozornění ze strany Policie ČR na problém sdílených kancelářských prostor, respektive absenci prostor vlastních. Označení agentur práce je často u jejich kanceláří vzorně uvedeno, nicméně po provedené pobytové kontrole Policií ČR jsou tato označení účelově měněna ve prospěch jiné agentury, a to právě v souvislosti s častým přeprodáváním těchto společností. Policie ČR proto vznesla úvahu nad další možnou namátkovostí pobytových kontrol např. jeden měsíc po udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání Generálním ředitelstvím ÚP ČR.

Kontrolní činnost SÚIP:

Kontrolní činnost SÚIP v oblasti agenturního zaměstnávání zahrnovala nejen cílené kontroly přímo na oblast agenturního zaměstnávání, ale i kontroly primárně zaměřené na jiné oblasti (např. zprostředkování agenturního zaměstnávání; vysílání pracovníků z EU; dodržování předpisů na úseku BOZP při práci; odměňování; rovné zacházení a zákaz diskriminace nebo ochrana osobních práv zaměstnanců), přičemž kontrolovanou osobou byla agentura práce a uživatelé. Důležitým zdrojem informací, sloužících k zahájení kontroly agentury práce jsou podněty ke kontrole podávané zaměstnanci, zaměstnavateli, ale i státními orgány (např. Generálním ředitelstvím ÚP ČR ve věci dodržování informačních a oznamovacích povinností agenturami práce). V roce 2020 bylo orgány inspekce práce přijato 68 podnětů, které směřovaly přímo do oblasti agenturního zaměstnávání.

Předmětem kontrol prováděných v roce 2020 byla vedle dodržování podmínek agenturního zaměstnávání i oblast vzniku, změn a skončení pracovního poměru, oblast dohod mimo pracovní poměr, evidence pracovní doby a doby odpočinku, a odměňování.

Kontroly agentur práce se rovněž zabývaly dodržováním povinností na úseku zaměstnávání cizinců ze třetích zemí a ostatních cizích státních příslušníků. Na základě výsledků kontrol lze konstatovat, že nebyly zaznamenány případy diskriminace nebo nerovného zacházení s těmito osobami a zjišťovány byly zejména

nedostatky v oblasti odměňování (nevyplacení mzdy nebo stanovení nesprávné výše zaručené mzdy).

V roce 2020 bylo provedeno orgány inspekce práce v oblasti agenturního zaměstnávání celkem 325 kontrol. Z tohoto počtu bylo ve 118 případech zjištěno porušení pracovněprávních předpisů. Nejčastěji byly zjištěny nedostatky v dohodách o dočasném přidělení a v písemných pokynech o dočasném přidělení.

Mezi další zjištěná porušení u agentur práce patřilo nevyplacení mzdy v době její splatnosti nebo v nesprávné výši, nevyplacení příplatků ke mzdě, nevydání potvrzení o zaměstnání, nevedení evidence pracovní doby v souladu se zákoníkem práce, neplnění povinností v souvislosti se zaměstnáním odpovědného zástupce agentury práce.

V oblasti agenturního zaměstnávání bylo uloženo 25 opatření k odstranění nedostatků. Za zjištěná porušení a spáchání přestupků v oblasti agenturního zaměstnávání bylo uloženo 44 pokut v souhrnné výši 2 883 000 Kč.

Kontroly zastřené zprostředkování zaměstnání:

Výsledky kontrolní činnosti ukazují, že stanovené podmínky a pravidla agenturního zaměstnávání se v řadě případů nedodržují a často dochází k jejich obcházení. Zastřené zprostředkování zaměstnání, spolu s příslušným přestupkem, bylo legislativou definováno v roce 2017 nabytím účinnosti novely zákona o zaměstnanosti²⁹.

Skutková podstata přestupku spočívající v zastřeném zprostředkování zaměstnání se vztahuje na případy, kdy fakticky dochází ke zprostředkování zaměstnání, tedy pronájmu pracovní síly, avšak tato činnost je zastřena uzavřením jiného právního vztahu. Zpravidla je řádně uzavřená dohoda o dočasném přidělení zaměstnance mezi agenturou práce a uživatelem nahrazena rámcovou smlouvou o poskytování služeb, nebo uzavřenou smlouvou o dílo a subjekty vystupují jako obchodní partneři, nikoliv

---

²⁹ Nově bylo vloženo ustanovení § 5 písm. g) zákona o zaměstnanosti. Jedná se o činnost právnické nebo fyzické osoby spočívající v pronájmu pracovní síly jiné právnické osobě nebo fyzické osobě, aniž by byly dodrženy podmínky pro zprostředkování zaměstnání realizované formou zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele, kterým se rozumí jiná právnická či fyzická osoba, která práci přiděluje a dohlíží na její provedení.

jako agentura práce a uživatel. Z takto deklarovaného vztahu však nevyplývá povinnost dodržování podmínek, které jsou kladeny na zprostředkování zaměstnání.

Při kontrole je zjištěná situace na kontrolovaném pracovišti hodnocena vždy individuálně a inspektoři se zabývají především otázkou, zda skutečnosti zjištěné na místě a v průběhu kontroly odpovídají čistě obchodnímu vztahu dvou subjektů, nebo zda se jedná o skrytý pronájem pracovní síly.

Se zastřeným zprostředkováním zaměstnání se inspektoři setkávali nejčastěji u subjektů, které z nejrůznějších důvodů nedisponují povolením k příslušné formě zprostředkování zaměstnání, ale přesto se chovají jako agentura práce. Výjimečně dochází i k případům zastřeného zprostředkování zaměstnání u subjektů, kteří příslušným povolením disponují, ale přesto svou činnost zastírají uzavřenými obchodními smlouvami.

Při kontrolní činnosti se zaměřením na zastřené zprostředkování zaměstnání se inspektoři často setkávají s cizinci nejen v řadách řádných či nelegálních zaměstnanců, ale také s cizinci v roli statutárních zástupců kontrolovaných subjektů. Průběh kontroly tedy může být komplikován jazykovou bariérou a dále například náročnější komunikací s kontrolovaným subjektem v případech, kdy tento sídlí mimo území ČR.

Inspektoři se stále častěji setkávají se situací, kdy zaměstnavatel má na svém pracovišti zaměstnance hned několika dalších zaměstnavatelů. Na základě kontroly zahájené na jednom pracovišti následně dochází k zahájení kontrol u několika dalších subjektů, z nichž některé jsou navzájem provázané uzavřenými obchodními vztahy. Rozklíčování těchto obchodních vztahů, do kterých je mnohdy zapojeno tři a více subjektů (tzv. řetězení), se pak vyznačuje velkou časovou náročností. Jednotlivé články řetězce se zřikají odpovědnosti za pracovníky nacházející se na kontrolovaném pracovišti, svoji činnost v řetězci zaštiťují uzavřenými obchodními smlouvami a tvrzením, že na základě uzavřené obchodní smlouvy poptávají či nabízejí dílo nikoliv pracovní sílu. Výjimkou pak není ani situace, kdy svého zaměstnavatele není schopná identifikovat ani fyzická osoba vykonávající práci na pracovišti a je jí známo pouze křestní jméno osoby, která jí práci doporučila, případně ji práci přiděluje, či vyplácí mzdu.

V roce 2020 provedl SÚIP celkem 195 kontrol přímo zaměřených na oblast zastřené zprostředkování zaměstnání. Kontroly proběhly u 189 subjektů, přičemž se jednalo o 185 právnických osob a ve 4 případech o podnikající fyzické osoby. Z celkového počtu 195 kontrol byly nedostatky zjištěny u 149 z nich.

Provedenými kontrolami bylo zjištěno 776 porušení pracovněprávních předpisů, přičemž přímo zastřené zprostředkování zaměstnání bylo zjištěno u 101 kontrolovaných subjektů.

Zastřené zprostředkování zaměstnání bylo zjištěno také u dalších 107 subjektů v rámci kontrol primárně zaměřených na jinou kontrolní oblast, nejčastěji se zaměřením na odhalování nelegálního zaměstnávání.

V roce 2020 bylo v rámci kontrol zastřené zprostředkování zaměstnání zjištěno 370 osob při výkonu nelegální práce, kdy se v 9 případech jednalo o občany ČR, v 7 případech o občany EU a ve 354 případech o cizince (nejčastěji občany ukrajinské státní příslušnosti).

Stejně jako v předchozích letech bylo při kontrolách zaměřených na zastřené zprostředkování zaměstnání často zjištěno také porušování jiných pracovněprávních předpisů. Nejčastěji se jednalo o porušení v oblasti informační povinnosti zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí, dále pak o porušení v oblasti dodržování podmínek, za kterých je možné zprostředkovávat zaměstnání (na základě povolení k příslušné formě zprostředkování zaměstnání), porušení v oblasti povinnosti zaměstnavatele mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a porušení v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a povinnosti dodržet písemnou formu těchto dohod.

Za přešůpek zastřené zprostředkování zaměstnání bylo v roce 2020 uloženo celkem 80 pokut v celkové výši 36 277 000 Kč.³⁰

---

³⁰ Částečně se může jednat o pokuty za zastřené zprostředkování zaměstnání zjištěné kontrolami provedenými v předchozích letech.

13. Činnosti Finanční správy ČR

Finanční správa nemá kompetence ochrany a regulace v oblasti trhu práce tak, aby ve smyslu této kompetence primárně potírala nelegální zaměstnávání cizinců, na rozdíl od SÚIP, Celní správy či policejních orgánů. Vzhledem k tomu, že sekundárním projevem nelegálního zaměstnávání je často krácení daní, Finanční správa nicméně aktivně působí ve věci omezování nelegálního zaměstnávání cizinců.

Součinnost s orgány státní správy:

V průběhu roku 2020 Generální finanční ředitelství navázalo na již zahájená jednání ohledně úzké spolupráce v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání, a to se SÚIP a Generálním ředitelstvím cel (dále jen „GŘC“), jakožto v předmětné oblasti zákonem stanovenými kontrolními orgány, které mají povinnost správci daně předávat údaje uvedené v kontrolních protokolech se vztahem ke správě daní³¹. Nový systém spolupráce výše uvedených orgánů veřejné moci v problematice boje proti nelegálnímu zaměstnávání je založen na smluvně podložené automatizované výměně strukturovaných informací a dat z provedených kontrolních úkonů složek SÚIP a GŘC.

Forma spolupráce kontrolních orgánů veřejné moci je ukotvena Dohodou o spolupráci mezi Generálním finančním ředitelstvím a Státním úřadem inspekce práce, kdy předmětem Dohody o spolupráci je vytvoření rámce vzájemné spolupráce mezi oběma smluvními stranami při provádění vyhledávací a kontrolní činnosti v rámci správy daní orgánů Finanční správy ČR a orgánů inspekce práce v oblasti boje proti nelegálnímu zaměstnávání, především pak zefektivnění a zintenzivnění plnění specifických úkolů v této oblasti. Dohoda vešla v účinnost 1. ledna 2021. Obdobně je smluvně ošetřena spolupráce s GŘC, a to prováděcím protokolem o poskytování informací v souladu s Dohodou o spolupráci mezi Celní správou České republiky a Finanční správou České republiky ze dne 16. prosince 2015.

Záměrem centrálně navázané spolupráce je nastavení sofistikovaného a komfortního přenosu kontrolních zjištění pro potřeby finanční správy s možností analytického

---

³¹ Dosavadní model předávání dat na krajské a oblastní úrovni byl i na základě požadavků a doporučení, vyplývajících ze závěrů Nejvyššího kontrolního úřadu stran realizované kontrolní akce č. 18/32 „Příjmy státního rozpočtu vybírané v oblasti zdaňování práce“, dotýkající se i problematiky nelegálního zaměstnávání, vyhodnocen jakožto nedostatečný a pro efektivní práci neoperativní.

zpracování, přičemž prohloubení předmětné spolupráce umožní zacílení kontrolní činnosti na organizované skupiny osob realizujících nelegální zaměstnávání.

Finanční správa ČR i v roce 2020, ovlivněném zásadně pandemickou situací, na jednotlivých úrovních pokračovala v nastaveném rámci spolupráce a předávání relevantních informací stran potírání nelegálního zaměstnávání cizinců s ostatními složkami státní správy a orgány veřejné moci. V předmětné oblasti též dle možností pokračovala stávající koordinální spolupráce na platformě ad hoc vytvořených meziresortních krajských pracovních skupin, se zaměřením na prevenci, resp. přípravu s následnou realizací konkrétních opatření a úkonů kontrolního charakteru v problematice odhalování nelegálního zaměstnávání cizinců. To vše za účasti zaměstnanců finanční a celní správy, orgánů inspekce práce, orgánů správ sociálního zabezpečení a orgánů činných v trestním řízení.³²

Uvedené orgány jsou i v roce 2020 značně zatíženy eliminací organizované trestné činnosti krácení daní a legalizace výnosů z trestné činnosti, v řádech miliónů/desítek miliónů Kč měsíčně. Majoritně se jedná o případy organizovaného charakteru s řídicím prvkem osoby cizí státní příslušnosti (Ukrajina, Slovensko), nevylučuje i osoby české státní příslušnosti.

Nejčtenější modus operandi těchto případů spočívá ve vytvoření struktury spojení právnických osob zpravidla skrytě ovládaných organizátory, kdy právnická osoba poskytuje služby formou „smlouvy o dílo“ českým ekonomicky stabilním subjektům. Činnost dle „smlouvy o dílo“, kdy se fakticky jedná o poskytnutí pracovní síly a nelegální zaměstnávání, zabezpečují cizí státní příslušníci. U části případů je činnost formálně dokládána vysláním na pracovní cestu zahraniční osobou, ve větším počtu šetřených (uzavřených) případů nejsou osoby evidovány a důvod výkonu činnosti doložen. Finanční toky inkasované organizátory jsou ve vytvořeném spojení, na základě dokladů znějících na fiktivní plnění, transferovány a následně zpravidla realizovány v hotovosti z bankovních účtů, přičemž představují částky určené na výplatu neevidovaných mezd a nelegální výnosy, za kterých je ve značné míře

---

³² Uvedená spolupráce s částí státních orgánů na úrovni konkrétních řízení je negativně limitována právním rámcem mlčenlivosti, tedy omezením spolupráce finanční správy s živnostenskými úřady, OIP a ÚP ČR, resp. oblastními správami sociálního zabezpečení. Meritum spolupráce se tak odvíjí na zásadách součinnosti KOBRA, tzn. v rovině trestně právní, kdy součinnost realizují Celní správa, Finanční správa a Policie ČR.

pořizován majetek v ČR. Ve většině ze šetřených případů není z důvodů procesní komplikovanosti stanoveno krácené pojistné.

Vyhledávací a kontrolní činnost:

S ohledem na pandemii onemocnění Covid-19 byla činnost Finanční správy ČR primárně zaměřena na realizaci opatření, která vedla zejména ke zmírnění jejích negativních dopadů u jednotlivých daňových subjektů, přičemž kontrolní činnost byla, právě díky již zmíněným vládním opatřením, zásadně utlumena.

V oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců nebylo možné při vyhledávací a kontrolní činnosti provádět standardní šetření v samotných místech výkonu práce s ohledem na omezení kontaktu osob a shromažďování. Z tohoto důvodu byla vyhledávací a kontrolní činnost značně závislá na výsledku aktivit spolupracujících resortů.

U kontrolních a souvisejících zjištění, které finanční správa obdržela od dalších kontrolních orgánů, byla řešena zejména jejich využitelnost pro účely správy daní. Na základě vyhodnocení byla následně zahajována nová daňová šetření a řízení. V roce 2020 taktéž souběžně pokračovaly práce na již zahájených kontrolách, k jejichž uskutečnění došlo v souvislosti s udělenými pokutami orgány inspekce práce za nelegální zaměstnávání cizinců.

Celkový fiskální efekt těchto kontrol z titulu doměření daně činil v roce 2020 na dani ze závislé činnosti téměř 50 mil. Kč.

14. Celní správa ČR – výsledky kontrolní činnosti celních úřadů

Restriktivní opatření přijatá od března 2020 z důvodu pandemie onemocnění Covid-19 měla vliv i na některé činnosti celní správy, kdy byli příslušníci útvarů Dohledu zařazeni v rámci výpomoci k Policii ČR pro výkon kontrolní činnosti na hranicích ČR. Uvedenými důvody jsou nepříznivě ovlivněna data o kontrolní činnosti v oblasti zaměstnávání cizinců za rok 2020.

Na základě ustanovení § 126 odst. 4 zákona o zaměstnanosti kontrolují celní úřady, zda cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu a zda ji vykonává v souladu s vydaným povolením

k zaměstnání, zaměstnaneckou kartou, kartou vnitropodnikově převedeného zaměstnance, povolením k pobytu vnitropodnikově převedeného zaměstnance vydaného jiným členským státem EU nebo modrou kartou jsou-li podle tohoto zákona vyžadovány, a dále, zda zaměstnavatelé plní oznamovací povinnosti týkající se cizinců a občanů EU podle § 87 a § 88 zákona o zaměstnanosti.

V roce 2019 provedly celní úřady samostatně nebo v součinnosti s jinými orgány státní správy celkem 640 kontrol dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti a zkontrolovaly při nich 2 000 cizinců z třetích zemích a 500 občanů jiných zemí EU.

Z celkového počtu 2 500 cizinců zkontrolovaných dozorujícími orgány celní správy bylo v roce 2020 zjištěno a zdokumentováno 588 cizinců bez platného povolení k zaměstnání. Z celkového počtu 640 kontrol ukončených dozorujícími orgány celní správy bylo v roce 2020 zjištěno a zdokumentováno 342 pozitivních, což v procentuálním vyjádření efektivitu činí 53,4 %. U 579 cizinců nesplnili zaměstnavatelé oznamovací povinnost dle zákona o zaměstnanosti a 588 cizincům nebylo vydáno platné povolení k výkonu pracovní činnosti na území ČR. V rámci jednotlivých kontrol bylo dále zjištěno 97 cizinců bez povolení k pobytu.

Každoročně provádí celní správa některé kontroly zaměstnanosti ve spolupráci s ostatními složkami státní a veřejné správy. V roce 2020 z celkového počtu 640 ukončených kontrol jich bylo 579 (298 pozitivních, efektivita 51,5 %) provedeno celní správou samostatně a 61 (44 pozitivních, efektivita 72,1 %) ve spolupráci s jinými složkami státní a veřejné správy ČR. Tradičně nejvíce kontrol zaměstnanosti bylo útvary Dohledu realizováno s cizineckou policií a OIP. Efektivita společných kontrol byla v roce 2020 neobvykle vysoká, v roce 2019 byla 22,43 %. Faktem ale je, že bylo provedeno velmi málo společných kontrol oproti předešlým letům (v roce 2019 – 177 kontrol a v roce 2018 – 198 kontrol).

Přehled výsledků kontrolní činnosti celních úřadů za rok 2020 a roky předcházející je uveden v tabulce 18.

Tabulka 18: Přehled kontrolní činnosti Celní správy ČR v letech 2015 – 2020

Období	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet provedených kontrol	931	768	494	759	789	640
Počet zkontrolovaných cizinců	1 810	1 732	1 480	2 048	2 565	2 500
Zjištěná podezření na výkon nelegální práce	232	514	555	707	851	588
Zjištěná podezření na porušení zákona o pobytu cizinců	72	47	153	131	107	97

Zdroj: Ministerstvo financí

Tradičně nejvíce byly Celní správou ČR kontrolovány osoby s ukrajinskou státní příslušností (447 osob), jako u ostatních celkových ukazatelů i tady se jedná o meziroční pokles, celkem o 37 %. Druhou skupinu tvoří cizinci s moldavskou státní příslušností, zde byl zaznamenán mírný nárůst (42 osob) a třetí skupinou jsou osoby vietnamské státní příslušnosti (21 osob). Nárůst byl také zaznamenán u osob s čínskou státní příslušností, v roce 2019 bylo zachyceno 10 osob a v roce 2020 celkem 19 osob.

Nejvíce kontrol zaměřených na zaměstnávání cizinců bylo celními úřady provedeno v odvětvích: stavebnictví (189 kontrol), zpracovatelský průmysl ostatní – včetně automobilového průmyslu (26 kontrol), služby stravovací a ubytovací (76 kontrol) a obchod, včetně tržnic (69 kontrol).

V roce 2020 byly realizovány dvě celostátní kontrolní akce se zaměřením na zaměstnávání cizích státních příslušníků.

V období 17. 2. - 21. 2. 2020 proběhla kontrolní akce s názvem SKLADNÍK. Na této kontrolní akci se podílelo celkem 8 krajů a bylo celkem zkontrolováno 27 subjektů, kdy u 13 subjektů byla kontrola negativní a u 14 byla pozitivní. Celkem bylo při této akci zjištěno 85 cizinců, u kterých nebyla jejich zaměstnavatelem splněna oznamovací povinnost, a výkon nelegální práce u 28 cizinců z Ukrajiny, 3 osob z Moldavska a 3 cizinců z Rumunska.

Další akce s názvem WAL I proběhla v Olomouckém a Pardubickém kraji. V obou případech se jednalo o kontrolu pracovníků zemědělských družstev.

15. Výsledky činnosti MV a Policie ČR

Aplikace institutu nespolehlivého zaměstnavatele:

Institut nespolehlivého zaměstnavatele, který byl zaveden v roce 2017, představuje efektivní nástroj prevence rizik, která by vyplývala z povolení nebo prodloužení pobytu občanů třetích států za účelem zaměstnání u zaměstnavatele, který neplní své zákonné povinnosti, porušuje právní předpisy nebo se nachází v nestabilní ekonomické situaci.

Za nespolehlivého je podle definice uvedené § 178f zákona o pobytu cizinců považován zaměstnavatel:

- který není bezdlužnou osobou,
- kterému byla v období 4 měsíců předcházejících podání žádosti pravomocně uložena pokuta za umožnění výkonu nelegální práce,
- který nevyvíjí ekonomickou činnost v předmětu svého podnikání nebo se skutečnost, že vyvíjí ekonomickou činnost v předmětu svého podnikání, nepodařilo ověřit,
- který za období posledního roku nesplnil povinnost přihlásit svého zaměstnance k účasti na pojistném na sociální zabezpečení nebo veřejném zdravotním pojištění,
- který je v likvidaci, nebo
- jehož sídlo uvedené ve veřejných rejstřících není skutečné.

Nespolehlivost zaměstnavatele je zákonným důvodem pro zamítnutí žádosti cizince o zaměstnaneckou kartu, prodloužení platnosti karty nebo o udělení mimořádného pracovního víza. Slouží tak k ochraně zaměstnanců před riziky spojenými se zaměstnáním u neseriózních subjektů. OAMP MV se proto při posuzování žádostí zaměřuje na vážná a systematická porušování povinností ze strany zaměstnavatelů. V roce 2020 byl institut nespolehlivého zaměstnavatele uplatněn vůči více než 170 společnostem.

Bezpečnostní situace v průmyslových zónách v souvislosti se zaměstnáváním cizinců:

MV se problematikou bezpečnostních aspektů zaměstnávání cizinců v průmyslových zónách (dále jen „PZ“) začalo intenzivně zabývat od roku 2017, a to zejména

v souvislosti se zhoršením bezpečnostní situace v PZ v Královéhradeckém kraji (PZ Kvasiny – obce Kvasiny, Solnice, Rychnov nad Kněžnou) a Plzeňském kraji (zejména statutární město Plzeň, Tachovsko). Zásadní v této oblasti bylo přijetí usnesení vlády č. 162 ze dne 27. února 2017 k Opatřením k řešení bezpečnosti a veřejného pořádku v průmyslových zónách a jejich okolí v souvislosti se zvýšeným zaměstnáváním cizinců a usnesení vlády č. 388 ze dne 22. května 2017 k Plnění opatření k řešení bezpečnosti a veřejného pořádku v průmyslových zónách a jejich okolí v souvislosti se zvýšeným zaměstnáváním cizinců.

V roce 2018 se obdobné bezpečnostní problémy objevily i ve Středočeském kraji (PZ Mladá Boleslav) a v roce 2019 v PZ v Pardubickém kraji. V převážné většině se jednalo především o zvýšený výskyt protiprávní činnosti, vedle trestné činnosti (především majetková a v některých případech i násilná) pak zejména přestupků ze strany cizinců (proti veřejnému pořádku, občanskému soužití, majetku), konflikty ve vzájemném soužití s místními obyvateli, přestupky v oblasti dopravy. Vedle problémů v oblasti bezpečnosti však lokality se zvýšeným počtem zaměstnaných cizinců řeší také zásadní problémy v oblasti nedostatečné infrastruktury (ubytování, doprava, zdravotnictví, školství, odpadové hospodářství atd.).

V dubnu 2017 byla uzavřena Memoranda o spolupráci mezi MV a Plzeňským krajem (10. 4. 2017) a Královéhradeckým krajem (20. 4. 2017). Další „Memorandum o spolupráci při řešení problémů spojených se zaměstnáváním cizinců v průmyslových zónách“ bylo podepsáno se Středočeským krajem, a to 27. 2. 2019. Na základě těchto memorand se schází minimálně dvakrát ročně expertní pracovní skupina složená ze zástupců MV, kraje, obcí, pořádkové a cizinecké policie z výše uvedených krajů. Jednání se vedle zástupců Plzeňského, Královohradeckého a Středočeského kraje v roce 2020 účastnili i zástupci Pardubického kraje. Pracovní skupina vyhodnocuje bezpečnostní situaci v PZ těchto krajů.

Bezpečnostní situace v nejpostiženějších regionech v roce 2020 dle policejních statistik a vyjádření místních orgánů (samospráv) byla stejně jako v roce 2019 stabilizovaná. Počet protiprávních jednání (trestné činy a přestupky) v roce 2020 ve srovnání s rokem 2019 až na výjimky poklesl, a to i v souvislosti s omezeným pohybem osob na základě opakovaného vyhlášení nouzového stavu na území ČR

z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s výskytem koronaviru (SARS CoV-2) způsobující nemoc Covid-19 a souvisejícími vládními opatřeními.

MV v roce 2017 ve spolupráci s dalšími relevantními subjekty vytvořilo Metodickou příručku pro města a obce sousedící s průmyslovými zónami (dále jen "Metodická příručka")³³, jelikož některé obce a města sousedící s PZ byly zatíženy vyšší kriminalitou a dalšími negativními jevy, včetně porušování právních předpisů, a to kvůli zvýšené koncentraci osob, jež s příslušným regionem nejsou spojeny pevnějšími osobními či rodinnými vazbami. V roce 2020 byla provedena aktualizace Metodické příručky a její rozšíření o nová relevantní témata. Metodická příručka poskytuje samosprávám, v jejichž blízkosti jsou PZ, souhrnné, přehledné a aktuální informace (legislativní a metodické) jak předcházet vzniku bezpečnostních a dalších problémů (integrace cizinců, vymáhání práva, zdravotní péče, ubytování cizinců, integrace dětí cizinců do školského systému, průmyslové zóny z pohledu územního plánování atd.), případně jak tyto vzniklé problémy efektivně řešit, kde hledat pomoc při jejich řešení (např. Centra na podporu integrace cizinců), a to vše ve znění předpisů účinných ke dni 1. 11. 2020.

Kontrolní činnost Policie ČR za účelem odhalení neoprávněného zaměstnání:

Důležitým a efektivním nástrojem v boji proti nelegální migraci byla v roce 2020 (stejně jako v minulých letech) kontrolní činnost policistů z odborů cizinecké policie jednotlivých Krajských ředitelství Policie ČR. Pobytové kontroly byly prováděny samostatně nebo z důvodu specifického zaměření jako např. v případě podezření z neoprávněného zaměstnávání cizinců³⁴ ve spolupráci s orgány státní správy, například s Celní správou ČR, OIP a dalšími úřady. Provádění společných kontrol je i z pohledu cizinecké policie efektivní, neboť umožňuje využití různých zákonných zmocnění a oprávnění, kterými jednotlivé složky disponují. Společné kontroly jsou však závislé na možnostech a kombinaci nasazení prostředků jak policejních, tak i ostatních složek státní správy.

---

³³ Metodická příručka je zveřejněna na <https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx>.

³⁴ Pojem neoprávněné zaměstnávání cizinců je uveden v § 342 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2020 bylo dle údajů Krajských ředitelství policie uskutečněno odbory cizinecké policie 133 982 pobytových kontrol (meziroční pokles o 77 403, tj. o 36,6 %), z toho bylo provedeno 20 428 kontrol objektů pro výdělečnou činnost (meziroční pokles o 10 777, tj. o 34,5 %). Stejně jako u celkového počtu kontrol, i u kontrol objektů pro výdělečnou činnost, byl zaznamenán meziroční pokles o jednu třetinu.

Do poklesu jsou promítnuta zejména opatření související s pandemií onemocnění Covid-19, na základě kterých Policie ČR v počátečním období (od března 2020) zajišťovala zejména plnění úkolů uložených za účelem zabránění šíření tohoto onemocnění a omezila obvyklé zaměření přímého výkonu služby pouze na případy, které nesnesly odkladu a byly spojeny s bezprostředním ohrožením bezpečnosti osob a majetku. V průběhu roku 2020 byla míra omezení přímého výkonu služby aktuálně upravována.

Specifika v roce 2020 při neoprávněném zaměstnání cizinců:

Také v oblasti zaměstnávání cizinců byla situace v roce 2020 významně ovlivněna pandemickou situací a po uvolnění některých restrikcí se rychle obnovila poptávka po pracovní síle ze zahraničí. Dle poznatků Policie ČR se zaměstnavatelé zaměřovali na zaměstnávání cizinců z členských států EU, případně se snažili využít programy ekonomické migrace k usnadnění přístupu občanů třetích států na pracovní trh ČR.

Nadále přetrvával trend, při kterém cizinci přicestují na území ČR v rámci dlouhodobého víza vydaného Polskou republikou za účelem zaměstnání nebo hledání zaměstnání a na toto vízum zde pracují – zejména s odkazem na ustanovení § 98 písm. k) zákona o zaměstnanosti, kdy cizinec nemá povinnost mít pracovní oprávnění. Prověřováním však bylo Policií ČR zjišťováno, že se nejedná o přeshraniční vyslání k plnění úkolů vysílající firmy, ale o pracovní činnost, která nese znaky závislé práce k českému zaměstnavateli, a tudíž je cizinec povinen mít pro práci zaměstnaneckou kartu, modrou kartu nebo povolení k zaměstnání. Věc je stále posuzována tak, že se v žádném případě nejedná o institut poskytování služby, ale obcházení zákona o zaměstnanosti.³⁵

---

³⁵ Po celé období, ve kterém cizinecká policie přijímá opatření vůči cizincům, kteří na území ČR pracují a tuto pracovní činnost se snaží podřazovat pod ust. § 98 písm. k) zákona o zaměstnanosti, shledávají i správní soudy tento postup Policie ČR jako správný a do současné doby nebyl ze strany soudů

Tak jako v předchozích letech byly i v roce 2020 zaznamenávány případy, kdy v rámci pobytových kontrol byli často kontrolováni občané Ukrajiny a Moldavska, držitelé platného biometrického pasu, kteří byli pro svůj pobyt na území ČR osvobozeni od vízové povinnosti.³⁶ V případě výkonu výdělečné činnosti však tyto cizinci pro pobyt na území ČR vízové povinnosti podléhali. Jejich pracovní činnost tudíž byla neoprávněná a lze jí postihnout správním vyhoštěním. Někteří z nich se snažili vydávat za státní příslušníky jiných členských států EU a za tímto účelem si pořizovali neregulérní doklady totožnosti, které předkládali zaměstnavateli (a také Policii ČR, pracovníkům Celní správy ČR, pracovníkům OIP a dalším).

Z výsledků činnosti cizinecké policie je zřejmé, že i nadále pokračoval trend zneužívání krátkodobých víz k pobytu do 90 dnů za účelem zaměstnání, a to i přes opatření v souvislosti s pandemií onemocnění Covid-19. K obcházení pravidel ke vstupu na pracovní trh nejčastěji docházelo ze strany občanů Ukrajiny a Moldavska, kteří (obvykle prostřednictvím svých zmocněnců) získali na ZÚ ČR krátkodobé vízum za účelem zaměstnání u zaměstnavatele se sídlem na území ČR. Po obdržení víza však k tomuto zaměstnavateli buď vůbec nenastoupili, nebo vykonávali pracovní činnost odlišnou, než na jakou bylo povolení k zaměstnání vydáno. Značná část z těchto povolení k zaměstnání byla vydána také k obchodním společnostem, které mají jen virtuální sídlo a jejich jednatele jsou nekontaktní.

Správní vyhoštění³⁷ vydaná z důvodu neoprávněného zaměstnání:

Oblast správního vyhoštění byla v roce 2020 ovlivněna (stejně jako shora uvedený nižší počet provedených kontrol), pandemií onemocnění Covid-19 a v souvislosti

---

zpochybně. Ředitelství služby cizinecké policie dosahuje téměř stoprocentní úspěšnost v řízeních vedených soudy ve správním soudnictví o žalobách podaných proti jeho rozhodnutím vydávaným v rámci odvolacích řízení vedených ve správním řízení o správním vyhoštění a o rozhodnutí o povinnosti opustit území.

³⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.

³⁷ Od 1. ledna 2000 provádí útvary Policie ČR správní vyhoštění na základě ustanovení Hlavy X a Hlavy XI zákona o pobytu cizinců. Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území. Dobu, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území, stanoví policie v rozhodnutí o správním vyhoštění cizince.

s tímto onemocněním přijatými usneseními vlády ČR a ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví ČR.

V roce 2020 bylo v Cizineckém informačním systému evidováno celkem 8 050 důvodů³⁸ pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění, z toho kategorie porušení zákona o zaměstnanosti byla zastoupena 2 187 důvody, tj. 27,2 % z celkového počtu. V této kategorii byl vykázán vysoký meziroční pokles o 1 753 důvodů, tj. - 44,5 %. Nejčastěji byli z důvodu neoprávněného zaměstnání zaevidováni v roce 2020 občané Ukrajiny (1 887) a Moldavska (232), s vysokým odstupem následovali občané Gruzie (19), Indie (12), Uzbekistánu (8), Afghánistánu (4), Albánie, Běloruska, Filipín, Nepálu, Ruska a Vietnamu (po 3 osobách). Ostatní státní příslušnosti byly zastoupeny maximálně 2 osobami.

16. Kontrolní a preventivní činnost ZÚ ČR

Problematice potírání nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR je v rámci MZV i ZÚ věnována kontinuálně značná pozornost. Součástí systému před výjezdového školení konzulárních pracovníků na cílový ZÚ ČR je vedle prezentací týkajících se teoretických a praktických aspektů procesu zpracovávání žádostí o dlouhodobá víza a pobytové tituly zařazena i praktická přednáška týkající se tématu odhalování falešných a pozměněných dokumentů, a to včetně praktického nácviku.

ZÚ plní v procesu řízení o žádostech o udělení pobytového oprávnění i kontrolní a preventivní funkci, tj. poskytují žadatelům o víza a pobytová oprávnění relevantní informace o náležitostech a podmínkách řízení, provádějí v rámci svých pravomocí důkladnou kontrolu předkládaných náležitostí k žádostem o vízum či žádostem o pobytové povolení, upozorňují žadatele na nekalé praktiky zprostředkovatelů o zaměstnání a distribuují informační materiály preventivního charakteru, případně plní další úkoly dle potřeby. V případě výskytu jakýchkoli podezřelých jednání ZÚ informují kompetentní orgány ČR. ZÚ rovněž zpracovávají informace od žadatelů a vyhodnocují možná rizika spojená s nelegálním zaměstnáváním cizinců na území ČR, obchodem

---

³⁸ Vzhledem ke skutečnosti, že jedné osobě mohlo být v uvedeném období vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění z několika důvodů, jsou pro potřeby této Souhrnné informace uvedeny počty důvodů na rozdíl od počtu osob.

s lidmi či migračními toky cizinců do států EU. O zjištěných skutečnostech podávají odpovědným orgánům státní správy ČR zprávy a podněty k dalšímu řízení.

16.1 Vyhodnocení situace v některých státech s vysokým migračním potenciálem a s ohledem na riziko výkonu nelegální práce v ČR

Ázerbájdžán:

Žádosti o zaměstnanecké karty byly v roce 2020 na ZÚ v Ázerbájdžánu nabírány pouze do března. Celkem bylo nabráno 27 žádostí o zaměstnanecké karty a 3 žádosti o modré karty. Žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání bylo v roce 2020 přijato 6.

Migrace z Ázerbájdžánu do ČR a Schengenského prostoru je primárně motivována ekonomicky. Zásadní faktor představuje vývoj ekonomiky Ázerbájdžánu, která je i nadále závislá na ceně ropy jako výrazně dominantní exportní komoditě. V nejbližších letech se bude Ázerbájdžán potýkat s důsledky konfliktu o Náhorní Karabach, ale i saturací pracovního trhu v Turecku, a především v Ruské federaci, která je hlavní cílovou zemí pro pracovní migraci z Ázerbájdžánu. Z pohledu ZÚ jsou riziková žadatelé většinou mladí, svobodní, nedostatečně kvalifikovaní, ekonomicky nezakotvení muži, popř. mladé, ekonomicky slabé rodiny s několika dětmi, s nízkým vzděláním, pocházející často z odlehlých regionů. Riziku nejen pracovního vykořisťování, včetně obchodování s lidmi, jsou vystaveni zejména ti žadatelé o zaměstnanecké karty a schengenská víza za účelem zaměstnání, kteří nerozumí rusky (ani česky či anglicky) a jsou bez možnosti efektivně se bránit případným zprostředkovatelům práce, respektive organizovanému zločinu. Žádosti o zaměstnanecké karty vysoce kvalifikovaných pracovníků jsou nabírány jen velmi zřídka. Žádosti o víza za účelem zaměstnání ve většině případů obsahují pracovní smlouvy uzavřené se společnostmi s ručením omezením se sídlem v ČR, jejichž jednatele jsou buď příslušníky členských států EU (Španělsko, Německo a další) nebo jsou to původně občané třetích zemí s vazbou na Ázerbájdžán, ale i Rusko, Ukrajinu a jiné postsovětské republiky. Zmiňované společnosti většinou nemají vlastní výrobu a jsou tudíž pouze poskytovateli nekvalifikované pracovní síly, obvykle za minimální mzdu, distribučním, stavebním a dalším firmám v ČR.

Při plánování obnovy vízového procesu je třeba počítat s vyšším rizikem ekonomicky motivované migrace z Ázerbájdžánu než v předchozích letech. Zvýšenou pozornost bude nutno věnovat podpůrným dokladům dokládaným k jednotlivým žádostem.

Bělorusko:

Pracovní migrace z Běloruska vychází primárně z omezené možnosti uplatnění na tamním trhu práce a dosažení dostatečného výdělku v jejich domovské zemi, které jsou dané malou výkonností ekonomiky a politickou kontrolou života ze strany vládnoucího režimu. Specifické podmínky pro migraci Bělorusů současně vytváří plně otevřený přístup do Ruské federace z jedné strany a přímé sousedství se zeměmi EU na straně druhé, kde zejména s Polskem a Litvou má běloruská společnost silné vazby historické a kulturní, často i osobní a rodinné. Běloruští občané hledající uplatnění v zahraničí představují vesměs kvalifikovanou pracovní sílu. Z poznatků ZÚ vyplývá, že Bělorusko není primárně zdrojem nelegální pracovní migrace.

Pro české zaměstnavatele se Bělorusko z hlediska náboru pracovní síly stává stále zajímavější. To se projevilo zejména nárůstem počtu žádostí o pobytová oprávnění za účelem zaměstnání v roce 2019. Reakcí bylo zařazení Běloruska do Programu kvalifikovaný zaměstnanec od září 2019 s roční kvótou 800 žádostí o zaměstnanecké karty. Tento limit byl následně zvýšen na 1 000 žádostí ročně a od 1. 1. 2021 byl zvýšen celkově na 2 200 žádostí o zaměstnanecké karty (z toho 1 900 pro Program kvalifikovaný zaměstnanec). Z hlediska profesí se jedná zejména o řidiče, dělníky ve výrobě, ale i o IT specialisty a zdravotníky.

Podle oficiálních běloruských statistik se ČR řadí na čtvrté místo mezi cílovými státy pracovní migrace Bělorusů.

V roce 2020 byla situace v přijímání žádostí o zaměstnanecké karty zásadně ovlivněna ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví ČR. S výjimkou prvních dvou měsíců bylo možné přijímat žádosti o zaměstnanecké karty pouze v rámci programů ekonomické migrace. V roce 2020 tak bylo přijato cca 450 žádostí o pobytové tituly za účelem zaměstnání.

V oblasti schengenských víz bylo přijato cca 1 250 žádostí za účelem zaměstnání. Pro období roku 2020 bylo opět charakteristické omezení podle přijatých ochranných

opatření Ministerstva zdravotnictví ČR, to znamená, že žádosti o schengenská víza mohly být přijímány pouze pro pozice sezónních pracovníků a dalších vybraných profesí.

ZÚ Minsk nemá žádné informace vztahující se k nelegální migraci, výše uvedené skutečnosti se vztahují k migraci legální. Problémy se žadateli nejsou zásadní, častou slabinou je pouze nekompletnost žádostí.

Filipíny:

Pro Filipíny je příznačné, že stát dbá o eliminování nelegálních aspektů zaměstnávání vlastních občanů v zahraničí. Jedná se o velmi byrokratický, avšak funkční systém spočívající v tom, že si filipínský občan hledá práci v zahraničí, včetně splnění všech podmínek přijímající země, ale zároveň musí splnit řadu podmínek daných filipínskými předpisy. Na výjezd sjednává smlouvu nejen se zaměstnavatelem přijímající země, ale také s filipínskou pracovní agenturou a Filipínským úřadem pro zahraniční zaměstnávání. Vzhledem k výše uvedenému se Filipíny nejeví jako rizikové teritorium.

Filipíny jsou celosvětově jedním z hlavních exportérů pracovní síly. Vysoký počet pracovních migrantů souvisí se socioekonomickou situací, kdy pod hranicí chudoby žije až 25 % obyvatel. Není zde dostatek pracovních příležitostí ani pro vzdělané občany a sociální síť téměř neexistuje. Pracovní migrace je běžná, oblíbená a má zde tradici. Není vnímána jako opuštění rodiny, ale naopak jako příležitost pro její materiální zabezpečení a umožnění vzdělání dětem a zajištění rodinného zázemí. Silná filipínská komunita v zahraničí umožňuje snazší získání práce. Poměrně častým jevem je výchova dětí prarodiči nebo příbuznými, zatímco jeden nebo oba rodiče pracují v zahraničí a posílají domů finanční prostředky. Celkově je v zahraničí legálně zaměstnáno více než 10 milionů filipínských občanů.

V roce 2020 bylo na ZÚ v Manile podáno 356 žádostí o zaměstnanecké karty, 4 žádosti za účelem „výzkumný pracovník“ a 2 žádosti o krátkodobá víza za účelem zaměstnání. V roce 2020 se také objevilo několik stížností oficiálních filipínských míst na přístup některých českých zaměstnavatelů, kteří měnili svým filipínským zaměstnancům pracovní smlouvy (změna vykonávané práce, mzdy a další).

Pro zaměstnavatele v určitých sektorech je znalost angličtiny Filipínců jejich konkurenční výhodou. Filipínci se za prací stěhují bez rodinných příslušníků a v cizí zemi chtějí zůstat pouze po dobu trvání pracovního povolení a následně se plánují navrátit do vlasti za rodinou. ZÚ Manila má proto za to, že se v rámci pracovní migrace jedná o jednu z nejkonzervativnějších skupin pracovních migrantů. Některé české zaměstnavatele však může odradit potřeba filipínské personální agentury registrované u Filipínského úřadu pro zahraniční zaměstnávání, nicméně i přes byrokratickou přebujelost se jedná o funkční systém, který filipínským občanům garantuje jak možný návrat do vlasti, tak uhrazení mezd v případě, že jim mzdy neuhradil zahraniční zaměstnavatel.

Indie:

V roce 2020 bylo přijato na ZÚ Dillí celkem 346 žádostí o dlouhodobé pobytové tituly (zaměstnanecká, modrá karta a karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance).

Výše uvedené dlouhodobé pobytové tituly byly v roce 2020 nabírány v rámci Programu kvalifikovaný zaměstnanec, přičemž nařízením vlády č. 220/2019 Sb. je stanovena roční kvóta 600 žádostí. Stejným nařízením vlády je také upraven příjem žádostí v rámci Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Programu klíčový a vědecký personál, kdy celková roční kvóta u těchto programů je stanovena na maximální počet 500 žádostí. V roce 2020 byly dále nabírány žádosti o zaměstnanecké karty ostatních pracovníků s roční kvótou 100 žádostí, nicméně tento náběr byl posléze znemožněn na základě vydaných ochranných opatření Ministerstva zdravotnictví.

V rámci Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Programu klíčový a vědecký personál bylo přiděleno 177 termínů k podání žádostí o výše uvedené pobytové tituly, a to včetně žádostí rodinných příslušníků. Během zpracování žádostí v těchto uvedených programech nebyla zaznamenána závažná pochybení nebo problémy jak ze strany žadatelů, tak ze strany kontaktních osob. Žadatelé byli vybaveni potřebnými dokumenty a pouze ojediněle bylo přistoupeno k vydání usnesení o určení lhůty k odstranění vad podání.

Do Programu kvalifikovaný zaměstnanec bylo zahrnuto 31 firem a přiděleno bylo 227 termínů k podání žádostí o pobytový titul zaměstnanecká karta. Ve většině

případů se jednalo o žadatele se základním vzděláním nebo bez vzdělání. Většina z těchto žadatelů hovořila pouze hindí nebo jiným indickým jazykem. Žádosti žadatelů ve větší míře nebyly kompletní a žadatelům musela být vystavena usnesení o určení lhůty k odstranění vad podání. Obvyklé nedostatky při podání žádostí jsou neplatná čísla volného pracovního čísla, nekvalitní fotografie, chybějící doklad o vzdělání či ubytování.

Žadatelé, kteří byli oprávněni podat žádosti o zaměstnanecké karty mimo uvedené programy ekonomické migrace, byli většinou občané Bangladéše a Nepálu. Jednalo se o pracovní pozice, které nevyžadovaly vzdělání. Žadatelé hovořili pouze mateřskými jazyky a dokumenty k žádostem nebyly většinou v pořádku. Téměř každý žadatel musel obdržet usnesení o určení lhůty k odstranění vad podání. Většinou se jednalo o agenturní zaměstnávání a vlastníci pracovních agentur mnohdy pocházeli z ruskojazyčných zemí.

S ohledem na omezení daná vydanými ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví ČR a omezením vízové agendy byly v roce 2020 přijaty pouze desítky žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání. Žadatelé přitom měli být v ČR zaměstnání zejména na nízkokvalifikovaných profesích (nejčastěji dělníci, uklízeči a podobně), přičemž předpokládaná výše hrubé mzdy zaměstnance se pohybovala na úrovni minimální mzdy v ČR. Předložené dokumenty v řadě případů trpěly vadami (např. nepodepsané pracovní smlouvy, respektive smlouvy o smlouvě budoucí). ZÚ Dillí se také setkával s nedůvěryhodnými povoleními k zaměstnání. Typický profil žadatele o schengenské vízum za účelem zaměstnání představovali v roce 2020 mladí nezaměstnaní muži (ročníky narození 1980 až 1998) z migračně rizikových částí Indie (Paňdžáb, Gudžarát,) bez vízové historie. Z výše uvedených důvodů byly ZÚ Dillí vízové žádosti o schengenská víza za účelem zaměstnání v naprosté většině případů zamítnuty.

Kazachstán:

ZÚ Nur-Sultan zpracovává žádosti o pobytová oprávnění pro Kazachstán i Kyrgyzstán. Problematika pracovní migrace zajímá širokou veřejnost v obou zemích. Zároveň se pracovní migrace stává velmi přitažlivou pro oficiální zprostředkovatele, ale ve zvýšené míře také pro zprostředkovatele nelegální.

Zájem o pracovní migraci z Kazachstánu i Kyrgyzstánu je vysoký. Až do započetí programů ekonomické migrace, tj. do 1. 9. 2019, se jednalo o zaměstnání na pozicích bez potřeby vyšší kvalifikace. Převažovalo zaměstnávání ve stavebnictví (pozice pomocný pracovník, uklízeč a podobně). Často také docházelo ke zneužívání především krátkodobých pracovních pobytových titulů s tím, že žadatel si místo zaměstnání v ČR požádal o mezinárodní ochranu, nebo odcestoval do jiné členské země EU.

Se stanovením kvót v programech ekonomické migrace dochází postupně ke zlepšení situace. V poslední době lze pozorovat, že dochází k růstu počtu žádostí o zaměstnanecké pobytové tituly žadatelů s vysokou kvalifikací. Jedná se nejčastěji o odborníky ve sféře informačních technologií. V rámci programů ekonomické migrace je také vysoká spolehlivost žadatelů, kdy na podání žádosti se dostaví téměř všichni zaregistrovaní.

V roce 2020 bylo přijato 249 pobytových žádostí v Programu kvalifikovaný zaměstnanec. Plná roční kvóta žádostí nebyla vyčerpána vzhledem k dočasnému uzavření vízového úseku v souvislosti s pandemií onemocnění Covid-19. V roce 2020 bylo přijato pouze 47 žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání. ZÚ všechny žádosti o pracovní schengenská víza prověřuje pohovorem. V tomto titulu i přes důslednou kontrolu ZÚ stále zůstává negativní prvek v podobě neudělených víz a podvedených žadatelů ze strany nelegálních zprostředkovatelů.

Moldavsko:

Moldavsko zůstává zemí s vysokým migračním potenciálem; důvody této migrace jsou především velká nezaměstnanost, zvláště na vesnicích, nízké platy a chudoba.

V souvislosti s epidemií onemocnění Covid-19 došlo k velké vlně návratů Moldavanů ze zahraničí (podle různých odhadů se mohlo jednat o desítky tisíc osob, které ztratily zaměstnání a často se ocitly ve svízelné situaci).

Po několika měsících uzavření se se znovuotevřením vízového úseku ZÚ Kišiněv (v souvislosti s epidemiologickou situací a ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví ČR) znovu objevil vysoký počet žadatelů o pracovní pobytová oprávnění. Žádosti o pracovní pobytová oprávnění představovaly hlavní objem vízové agendy

na ZÚ Kišiněv i před začátkem epidemie a jejich podíl na celkovém počtu jednotlivých žádostí činí i nadále více než 90 %. Lze předpokládat, že s výrazným ekonomickým útlumem některých sektorů moldavské ekonomiky (zemědělství, služby), ke kterému v současnosti dochází, zájem o pracovní víza v budoucnosti ještě zesílí.

Vzhledem k tomu, že v roce 2020 téměř nebylo možné podávat žádosti o zaměstnanecké karty mimo Program kvalifikovaný zaměstnanec, přelila se část poptávky po dlouhodobých pobytových titulech s pracovním účelem do žádostí o sezónní víza nad 90 dnů, jejich počet vzrostl velmi výrazně ve srovnání s předcházejícím rokem, a to i s ohledem na to, že vízový úsek byl několik měsíců uzavřený. Počet krátkodobých pracovních víz do 90 dnů zůstal se zohledněním uzavření zhruba na stejné úrovni jako v předchozím roce 2019.

U krátkodobých víz je hlavním problémem obcházení pravidla o 90 dnech pobytu v úseku 180 dnů³⁹. Řada žadatelů platnost víz překračuje, což ZÚ zjistí až zpětně při další žádosti. Současně se objevily případy, kdy někteří žadatelé měli zároveň dva cestovní pasy (někdy i dvojí občanství např. Ukrajiny a Moldavska). Do jednoho pasu získali vízum na tři měsíce, pak se vrátili a vycestovali na druhý pas například za účelem turistiky.

U žadatelů z Podněstří (kterých může být cca 10 % ze všech žadatelů) pak není reálně možné prověřit jejich bezúhonnost, protože v moldavském trestním rejstříku, ze kterého předkládají výpis, nejsou evidovány trestné činy spáchané v Podněstří.

Naprostou většinu žadatelů o pobytová oprávnění za účelem zaměstnání v Moldavsku tvoří žadatelé s nízkou úrovní vzdělání, kteří vykonávají práce v zemědělství, na stavbách, v průmyslu atd. Samostatné zpracování žádosti o vízum je ve většině případů nad jejich schopnosti, takže jsou vydáni na pospas různým prostředníkům.

Podle odhadů ZÚ je poptávka po pracovních pobytových oprávněních v Moldavsku značně vyšší, než odpovídá kapacitám ZÚ Kišiněv. Pokud je některý druh víza či jiného pobytového oprávnění těžko dostupný, poptávka se transformuje do poptávky po jiných pobytových titulech. Lze předpokládat, že po nějaké době, kdy je přístupný

---

³⁹ V schengenském prostoru lze krátkodobě pobývat nejdéle 90 dní během jakýchkoliv 180 dní. Po vyčerpání 90 dní musí cizinec schengenský prostor opustit. Více informací na https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/pravidlo_90_180/index.html.

zápis pro podání žádostí dojde vždy k situaci, že budou obsazeny termíny na několik měsíců dopředu a bude nutno zápis znovu omezit.

Mongolsko:

Podle dostupných informací se během trvání pandemie onemocnění Covid-19 počet Mongolů v ČR výrazněji nesnížil⁴⁰. Mongolové se do své vlasti navraceli v průběhu celého roku z ČR obvykle jednou až dvakrát měsíčně organizovanými repatriačními lety z Frankfurtu nad Mohanem v řádu jednotlivců, nejvýše pak několika desítek osob. Většina Mongolů je totiž v ČR zaměstnána v automobilovém či masném průmyslu, nověji i elektronickém průmyslu a kovovýrobě, které dosud nebyly dopady krize spojené s propuknutím uvedené pandemie vážněji zasaženy a naopak v případě řady oborů je poptávka po zahraniční pracovní síle na vzestupu.

Na ZÚ Ulánbátar byla v rámci Programu kvalifikovaný zaměstnanec stanovena roční kvóta 1000 žádostí o zaměstnanecké karty. Na ostatní/zbytkové zaměstnanecké karty byla vyčleněna kvóta 170 žádostí, kterou však ochranná opatření Ministerstva zdravotnictví ČR nyní neumožňují k náběru využívat. V rámci Programu klíčový a vědecký personál a Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec byla v roce 2020 vyčleněna kvóta 30 žádostí o zaměstnanecké karty, o něž ovšem nebyl ze strany Mongolů žádný zájem.

Výsledkem byl pokles nabraných žádostí o zaměstnanecké karty v roce 2020 v porovnání s rokem předchozím z 1087 na 558, tj. o 48,7 %. Z 558 přijatých žádostí o zaměstnanecké karty bylo 529 nabráno v rámci vládního Programu kvalifikovaný zaměstnanec (tj. z roční kvóty 1000 žádostí) a 29 mimo tento program (z kvóty 170 žádostí). K 31. 12. 2020 bylo schváleno z 558 žádostí 333, 19 bylo zamítnuto nebo zastaveno a 206 dosud nebylo pravomocně ukončeno. Žádosti o zaměstnanecké karty tvořily v roce 2020 v případě Mongolska 98,24 % všech žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění.

V roce 2020 ZÚ Ulánbátar evidoval menší zájem o dlouhodobá víza či pobyty za účelem sloučení/soužití rodiny než v letech předchozích. Zatímco v předchozích

---

⁴⁰ Počet mongolských státních příslušníků v postavení zaměstnanců k 31. 12. 2019 činil celkem 6 176 osob a k 31. 12. 2020 celkem 6 724 osob. Zdroj: MPSV.

letech docházelo meziročně ke dvojnásobnému zvýšení počtu nabraných žádostí za uvedenými účely, v roce 2020 došlo k poklesu nabraných žádostí. Tento pokles souvisí nejen s problémy vyvolanými pandemickou krizí, ale i s tím, že v posledních několika letech se zvyšoval podíl mladých a dosud bezdětných žadatelů o zaměstnanecké karty. V drtivé většině případů totiž žádají o slučování rodin prostřednictvím rodičů či zákonných zástupců děti manželských párů pracujících v ČR.

Mongolští státní příslušníci v případě zájmu o zaměstnání v ČR jednoznačně upřednostňují zaměstnanecké karty, z dalších pobytových titulů pak slučování rodin a méně studium. Současně v roce 2020 neprojeví zájem o žádné jiné pobytové tituly či krátkodobá víza za účelem zaměstnání.

V ČR žije dlouhodobě či trvale přes 10 tisíc Mongolů, z toho jedna třetina v rámci povolení k dlouhodobému pobytu a dvě třetiny s uděleným trvalým pobytem. Nepočtená část držitelů zaměstnaneckých karet, zejména však těch, kteří získají po 5 letech pobytu na území ČR trvalý pobyt, ukončuje pracovní smlouvu v českých firmách: někteří odjíždějí pracovat do jiných států EU kvůli lukrativnějším pracovním a sociálním podmínkám, jiní se vrací do Mongolska, často z rodinných či zdravotních důvodů.

ZÚ Ulánbátar nadále také eviduje informace o pochybné činnosti některých zprostředkovatelů, kteří za úplatu (v rozmezí 1 000 až 2 500 euro na osobu) vybírají konkrétní zájemce o práci v ČR a shromažďují pro ně potřebnou dokumentaci, aniž by tyto adepty upozornili, že bez odborného prověření jejich kvalifikace je firma již ve zkušební době propustí nebo jim pobytové oprávnění vůbec nebude uděleno.

Ruská federace:

Stejně jako v minulých letech důvody k migraci z Ruské federace tkví hlavně v ekonomické situaci země, rozdílech v rozvoji a bohatosti jednotlivých subjektů federace, nedůvěře části občanů ke stabilitě politického vedení, stále klesající životní úrovni, stále větším společenským rozdílům, nereálném vykreslení života v západní Evropě místními sdělovacími prostředky a v neposlední řadě v porušování lidských práv. ČR je pro místní obyvatele kulturně a jazykově blízká, bezpečná a klidná destinace, kam je možno se v případě potřeby přestěhovat. Výhodou ČR je rovněž její

geografická blízkost západní Evropě. Řada osob má zájem zajistit sobě a svým rodinným příslušníkům zázemí v bezpečné zemi pro případ nutnosti opustit Ruskou federaci a případně i přenést své finanční zdroje. Řadu obyvatel také láká možnost pro své děti zajistit nenákladné a dostupné vzdělávání v ČR.

V průběhu měsíce března 2020 většina konzulárních oddělení ZÚ států EU buď úplně uzavřela či významně omezila svou vízovou činnost. Velvyslanectví ČR v Moskvě bylo v období od 14. 3. 2020 do 3. 8. 2020 uzavřené. Od částečného obnovení vízové činnosti v srpnu 2020 ZÚ přijímal žádosti o dlouhodobé pobytové tituly za účelem zaměstnání v souladu s platnými ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví. V praxi pak ZÚ zaevidoval nejvíce žádostí o modré karty. Žádosti o zaměstnanecké karty byly přijímány v rámci Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Programu vědecký a klíčový personál.

ZÚ za rok 2020 přijal v souladu s platnými ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví ke zpracování celkem 242 žádostí o udělení schengenských víz za účelem zaměstnání (v roce 2019 bylo přijato ke zpracování 514 žádostí o udělení schengenských víz za účelem zaměstnání). V souladu s ochrannými opatřeními byly od srpna 2020 do konce roku přijímány žádosti o schengenské vízum za účelem zaměstnání pouze ve zdravotnictví, potravinářském průmyslu a sociálních službách. Telefonní pohovor byl proveden s každým žadatelem o schengenská víza za účelem zaměstnání. Žádosti podávali především lidé mladšího a středního věku bez předchozí zkušenosti práce v zahraničí a důvěryhodného zázemí v domovské zemi.

Obecně lze říci, že se Ruská federace stejně jako v minulosti nejeví jako výrazně riziková země z pohledu nelegálního zaměstnávání v ČR. Existuje však několik států a regionů federace, které migrační riziko představují. Jedná se především o žadatele pocházejících ze Severního Kavkazu (Dagestán, Čečensko, Inguško). V minulosti žadatelé z těchto oblastí zneužívali udělená schengenská víza k cestě do jiných zemí schengenského prostoru. Žádosti těchto žadatelů jsou vždy důkladně prověřovány.

ZÚ se i v roce 2020 setkával s problémem připravenosti žádosti o schengenská víza „na zakázku“, kdy je žadateli zprostředkovatelem předána obálka připravených dokumentů na jeho/její jméno. Tato obálka bývá žadateli mnohdy předána několik minut před samotným podáním žádosti. Žadatel tak minimálně při podání sám pořádně

neví, podmínky zaměstnání v ČR včetně platu či toho, jakou přesně práci by měl vykonávat.

Srbsko:

V Srbsku se nezaměstnanost pohybuje lehce pod 10 % a výše průměrného čistého platu dosahuje cca 60 000 srbských dinárů (13 250 Kč). Dle názoru Fiskální rady Srbské republiky je důvodů, proč se místní obyvatelé rozhodnou odstěhovat za prací do jiných zemí (zejména západní Evropy) více. Kromě nepoměrně lepších platů je to i nespokojenost se současnou politickou situací, korupčním prostředím a problémy institučního charakteru. Pokud se alespoň některé z uvedených důvodů nezlepší, předpovídá Fiskální rada, že v letech 2021 - 2025 by ročně mohlo odejít do zahraničí 1,2 - 1,3 % práceschopného obyvatelstva (nyní je to 1 %).

V roce 2020 byla agenda dlouhodobých pobytových oprávnění výrazně ovlivněna pandemií onemocnění Covid-19, po dobu téměř 3 měsíců byl příjem žádostí o zaměstnanecké karty prakticky zastaven, několik následujících měsíců pak bylo zřejmé utlumení výroby v ČR a vyčkávání zaměstnavatelů na další vývoj situace. Naprostá většina žádostí o zaměstnanecké karty byla v roce 2020 podána v rámci Programu kvalifikovaný zaměstnanec, zbytek žádostí spadl do období leden – březen 2020 (kdy ještě bylo možno přijímat žádosti o zaměstnanecké karty i mimo vládní programy) a též do kategorie žádostí v rámci jiných vládních programů. Nejvíce žádostí o zaměstnanecké karty bylo přijato v měsících září a listopad 2020.

Tabulka 19: Počty podaných žádostí o zaměstnanecké karty na ZÚ v Bělehradě v období 2018 – 2020

	Počet podaných žádostí	Z toho v rámci Režimu Srbsko/Programu kvalifikovaný zaměstnanec
2018	1 463	229
2019	2 048	1 197
2020	612	556

Zdroj: ZÚ Bělehrad

Schengenská víza za účelem zaměstnání byla ve větším množství vydávána pouze od začátku ledna do poloviny března (cca 300 víz), po zbytek roku 2020 jen ve velmi výjimečných případech (např. pro zaměstnání v potravinářství).

Ukrajina:

Generální konzulát (dále jen „GK“) Lvov:

Ukrajina obecně je ve vztahu k ČR stěžejním státem, ze kterého se rekrutuje nejvíce žadatelů o pobytové oprávnění za výdělečným účelem (krátkodobým i dlouhodobým).

Usnesením vlády č. 384 ze dne 3. 6. 2019 bylo schváleno zdvojnásobení roční kvóty přijímaných žádostí o zaměstnanecké karty na GK Lvov v rámci Programu kvalifikovaný zaměstnanec, na celkových 40 tisíc žádostí ročně. Primární agendou tak jsou na GK Lvov žádosti o zaměstnanecké karty, následované žádostmi o víza za účelem sezonní zaměstnání.

V roce 2020 bylo v rámci Programu kvalifikovaný zaměstnanec přijato 17 118 žádostí, z nichž kladně bylo rozhodnuto 15 334 a procento zamítnutí činilo 8,2. Mezi největší zaměstnavatele patří firmy působící v automobilovém průmyslu, ať už jako výrobci či subdodavatelé, potravinářství, službách, zemědělství či stavebnictví.

V mnohých případech je zjištěno, že žádost v Programu kvalifikovaný zaměstnanec je podávána účelově (jedná se totiž o nejrychlejší způsob nejen podání žádosti, ale i získání až dvouletého pobytu v ČR), kdy v souladu s legislativou žadatel ihned po 6 měsících mění zaměstnavatele. Zároveň nyní v kontextu ochranných opatření Ministerstva zdravotnictví, kdy žádosti o sloučení nemohou podávat rodiče držitelů dlouhodobých/trvalých pobytů, žádosti o zaměstnanecké karty podávají i senioři, kteří již na Ukrajině nejsou ekonomicky aktivní, nicméně vyřízení zaměstnanecké karty je způsob, jak do ČR za rodinou vycestovat.

Nehledě na pandemickou situaci i v roce 2020 pokračoval růst počtu žádostí o schengenské vízum za účelem zaměstnání, a to zejména v kontextu povolené výjimky stanovené ochrannými opatřeními Ministerstva zdravotnictví ČR, kdy pouze na Ukrajině jsou přijímány žádosti za účelem zaměstnání bez rozdílu charakteru pracovní činnosti, pokud jsou žádosti podávány státními příslušníky Ukrajiny.

I přes skutečnost dočasného uzavření vízových center a zároveň omezení činnosti vízového úseku GK Lvov počet žádostí o schengenské vízum dosáhl 47 549, což je snížení o 34 % oproti roku 2019, ale souhrnně stále vyšší počet žádostí než za celý rok 2017, ve kterém až do 10. 6. platila vízová povinnost pro všechny účely (nejen jako v současnosti pouze při cestě za výdělkem). V nemalé míře je to dáno nejen zájmem ukrajinských žadatelů o ekonomickou migraci do ČR (i přes velmi zjednodušenou proceduru získání polského pracovního víza na 6 měsíců je v kontextu podmínek zaměstnání současná volba žadatelů jako destinace spíše ČR), kdy souběžně podávají žádost o schengenské vízum i zaměstnaneckou kartu a schengenské vízum využijí pro mezidobí probíhajícího správního řízení.

Z celkového počtu podaných žádostí o schengenské vízum (47 549) byl nejčastější účel zaměstnání (38 124) a sezonní zaměstnání (9 163).

Obecným rizikem migrace z Ukrajiny do ČR potažmo schengenského prostoru je, že ukrajínští občané mnohdy nedodržují pravidlo pobytu 90 dnů ve 180 díky použití vícero biometrických i nebiometrických pasů s vízem. Časté jsou případy nelegálního pobytu na území ČR (zejména překročení doby pobytu, které je řešeno pokutou při odjezdu, případně nelegální zaměstnání bez náležitého víza, které je řešeno udělením výjezdního příkazu cizinci).

V roce 2020 v kontextu omezení možnosti vstupu do schengenského prostoru pouze s biometrickým pasem, kdy krátkodobé cesty pro ukrajinské občany byly možné pouze na základě krátkodobého víza za účelem zaměstnání, byly zaznamenány případy zneužívání tohoto pobytového titulu pro cesty za rodinou a příbuznými, což je ponejvíce zřejmé v případech, kdy žádost o schengenské vízum za účelem zaměstnání podávají nezletilé osoby a při následném pohovoru vyjde najevo skutečný účel cesty.

Z pohovorů je mnohdy potvrzeno, že sám žadatel si podklady k žádosti nechal zprostředkovat od agentur, neboť absolutně nezná detaily pobytu (sám žadatel často potvrdí zprostředkování podkladů k žádosti za úplatu).

Z pohovorů je velmi často zjištěno, že v drtivé většině žadatelé využívají služeb „klientů“. Takový klient mívá legální firmu, často oficiálně zaměřenou

na zprostředkování zaměstnání. Náběr Ukrajinců je prováděn buď formou inzerátů, nebo prostřednictvím neformálních sítí. Jádrem činnosti je uspokojování nabídky a poptávky na českém trhu práce. Je také běžné, že klient zajistí/vybaví žadateli příslušné dokumenty a také dohodne se zaměstnavatelem podmínky práce. Podklady k žádosti jsou klientem zajištěny za úplaty 100-200 EUR, kdy náklady mnohdy nese klient a žadatel je teprve po příjezdu do ČR uhradí, respektive odevzdává podíl ze mzdy. Mnohdy je také později zjištěno, že žadatel do firmy dle vydaného povolení k zaměstnání nenastoupí, případně tento pobytový titul byl zneužit pro cestu, která by se za standardních nepandemických podmínek uskutečnila v rámci bezvízového styku, (nicméně jak již bylo uvedeno, ostatní cesty, vyjma za účelem zaměstnání, nejsou v současnosti povoleny).

V jednotkách byly zjištěny případy, kdy v situaci odsouzení ukrajinský občan v domovské zemi urychleně podává žádost o schengenská víza a prchá do schengenského prostoru (zjištěno na základě dotazů od místních policejních složek).

ZÚ Kyjev:

Kvůli omezením spojeným s pandemií onemocnění Covid-19 došlo k meziročnímu poklesu počtu žádostí o schengenská víza, nicméně na ukrajinské straně je poptávka po krátkodobých pracovních vízech stále vysoká. Vývoj počtu podaných žádostí u dlouhodobých pobytových titulů za účelem zaměstnání bude i v roce 2021 zřejmě záviset zejména na vývoji úpravy omezení v podávání žádostí u jednotlivých účelů pobytu v ochranných opatřeních Ministerstva zdravotnictví ČR, neboť zájem na ukrajinské straně je také stále silný.

Žádosti o zaměstnaneckou kartu a modrou kartu byly na ZÚ Kyjev přijímány v rámci vládních programů ekonomické migrace. Žádosti o modrou kartu mimo tyto programy, tj. na základě emailové registrace, byly přijímány pouze 3 týdny (v době, kdy bylo možné je přijímat).

Počet podaných žádostí o zaměstnaneckou kartu a modrou kartu v roce 2020 oproti roku 2019 klesl z důvodu omezení vízové činnosti v období nouzového stavu, případně omezení vyplývajících z ochranných opatření Ministerstva zdravotnictví ČR. V roce

2019 bylo podáno 1 024 žádostí o zaměstnaneckou kartu a 58 žádostí o modrou kartu, v roce 2020 pak bylo podáno 276 žádostí o zaměstnaneckou kartu a 48 žádostí o modrou kartu. Institut hromadné žádosti pro podávání žádostí o zaměstnaneckou kartu více než 50 žadatelů k jednomu zaměstnavateli byl využit pouze v lednu a částečně v únoru 2020 jediným zaměstnavatelem.

U modrých karet ZÚ Kyjev zaznamenal daleko menší meziroční pokles než u karet zaměstnaneckých, což by mohlo signalizovat, že v současných podmínkách je v ČR větší zájem o vysoce kvalifikované pracovníky. Žádosti o modrou kartu byly zpravidla automaticky doprovázeny žádostmi rodinných příslušníků o dlouhodobé vízum či pobyt za účelem sloučení rodiny (v obdobích, kdy to bylo možné).

Žádostí o mimořádné pracovní vízum bylo podáno 375, přičemž zařazeno bylo 640 žadatelů. Přestože ZÚ při stanovení termínu k podání žádosti striktně dodržuje stanovenou lhůtu, která má žadatelům a jejich zaměstnavatelům zajistit dost času na řádnou přípravu žádosti, je velký rozdíl mezi počtem zařazených a počtem podaných žádostí způsoben zejména vysokým počtem žadatelů, kteří se vůbec nedostaví (131) nebo jejich žádost nemůže být přijata, protože nemají všechny potřebné doklady. 30 žadatelům zařazeným v roce 2020 byl stanoven termín podání již na rok 2021.

S podáváním žádostí o zaměstnanecké karty a modré karty roste i poptávka po podávání žádostí o pobytové oprávnění za účelem rodinným/společným soužitím. Počet podaných žádostí meziročně stále zásadně vzrůstá. Zatímco v roce 2018 bylo podáno 752 žádostí, v roce 2019 to bylo 1 064 žádostí a v roce 2020 již 1 571 žádostí.

Na ZÚ Kyjev nebyly v roce 2020 žadatelé vůbec využívány karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance ani dlouhodobý pobyt za účelem investování (informace se vztahuje k době, kdy bylo podání žádosti o tyto pobytové tituly možné).

K nárůstu počtu podaných žádostí došlo u dlouhodobého víza za účelem sezónního zaměstnávání, a to zejména díky skutečnosti, že se jednalo o jeden z prvních pobytových titulů, o něž mohli žadatelé žádat po znovuoobnovení vízové činnosti v červnu 2020. Zatímco v roce 2018 bylo podáno 84 žádostí, v roce 2019 to bylo 223 žádostí a v roce 2020 již 333 žádostí.

Podávání žádostí o schengenská pracovní víza bylo v roce 2020 ovlivněno nejprve úplným pozastavením vízové činnosti v březnu, poté od června omezením příjmu žádostí jen na některé pracovní činnosti a po rozšíření příjmu žádostí na všechny pracovní činnosti pro občany Ukrajiny žijící na Ukrajině zavedením denních množstevních kvót (od počátečních 100 na současných 400 žádostí denně).

Migračně nejrizikovější skupinu představují studenti ukrajinských vysokých škol z afrických zemí a cizinci s dlouhodobým pobytem na Ukrajině z dalších migračně rizikových oblastí, přičemž v minulosti stále častěji obě tyto skupiny žadatelů podávaly i žádosti o pobytová oprávnění za účelem zaměstnání v ČR. V roce 2020 však bylo podávání žádostí cizinci s dlouhodobým pobytem na Ukrajině vzhledem k protiepidemickým opatřením minimální.

I přes velmi dobře nastavenou a funkční spolupráci s Generálním ředitelstvím ÚP ČR v oblasti prověřování pravosti povolení k zaměstnání, stále pokračuje, trend předkládání falešných povolení k zaměstnání.

Dále ZÚ Kyjev zaznamenal vysoký počet případů nedodržení pravidla 90 dnů ve 180 dnech pro krátkodobý pobyt v schengenském prostoru, a to zejména zneužíváním možnosti držení dvou cestovních pasů jednou osobou.

Novým trendem, který se objevil v roce 2020, je, že řada drobných společností, které nejsou pracovními agenturami, a nemají tedy oprávnění najímat pracovníky pro výkon práce u jiných firem, obchází zákon tím, že s velkými firmami uzavírá různé formy obchodních smluv.

I ve značně specifickém roce 2020 se ZÚ Kyjev setkával s oznámeními zaměstnavatelů o tom, že pracovník po příjezdu do firmy buď vůbec nenastoupil do zaměstnání, nebo po několika dnech bez uvedení důvodu odcestoval. Z prověřovací činnosti ZÚ je zřejmé, že cizinci přecházejí k jinému zaměstnavateli za lepšími platovými podmínkami, nebo se vracejí na Ukrajinu s tím, že je existující podmínky u zaměstnavatele neuspokojí a nechtějí postupovat nelegálně.

V roce 2020 bylo na ZÚ zamítnuto 6,1 % žádostí o krátkodobá víza. Důvodem zamítnutí je zpravidla úplná neznalost podmínek práce a ubytování, nesoulad s informacemi podanými žadatelem při pohovoru a údaji uvedenými v podpůrných

dokladech, či částečná neznalost podmínek v kombinaci s jinými faktory. Velkou skupinu zamítnutých žádostí tvořily jednak ty, u kterých byl předložen padělaný doklad či u kterých bylo zjištěno, že žadatel v minulosti porušil pravidla pro povolenou délku pobytu v schengenském prostoru v rámci bezvízového styku, dále ty, které mají negativní stanovisko cizinecké policie⁴¹. Dalším důvodem zamítnutí bylo též vysoké migrační riziko vzhledem k zemi původu žadatele a jeho neukotvenosti na Ukrajině.

Uzbekistán:

Žadatelé z Uzbekistánu, Tádžikistánu a Turkmenistánu v roce 2020 masivně inklinovali k pracovní migraci do Evropy. Dlouhodobě trvající příčiny této tendence jako nepříznivá ekonomická situace, nezaměstnanost, nízká uplatnitelnost na pracovních trzích sousedních zemí, byly umocněny pandemií onemocnění Covid-19 a jejími důsledky (zejména ekonomickými ztrátami).

Dle zkušenosti ZÚ žadatelé nerozlišují mezi krátkodobým a dlouhodobým vízem a proces podání jakékoliv žádosti je v rukou tzv. zprostředkovatelů (registrace, příprava a zaslání dokumentů, doprovod před ZÚ či vízové centrum, pomoc v ČR).

Možnost podání žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání je omezena na maximálně 2 žádosti týdně v Taškentu a maximálně 1 žádost za týden v Dušanbe, a to z důvodu hromadných odvolání proti neudělení víza v minulosti. Současně také v Tádžikistánu existují neoficiální „centra migrace“ připravující instrukce k zneužití víza k žádosti o mezinárodní ochranu. V roce 2020 bylo podáno 105 žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání.

Zaměstnanecké karty jsou nejvíce poptávaným typem pobytového oprávnění. Dlouhodobý převis poptávky oproti kapacitním možnostem ZÚ byl umocněn zavedením kvót na žádosti o zaměstnanecké karty, které snížily počty přijímaných žádostí oproti roku 2018 či 2019. V roce 2020 bylo podáno 20 žádostí o zaměstnaneckou kartu.

Žadatelé o pobytová oprávnění často pocházejí z odlehlých regionů, kde panuje téměř bezvýhodná ekonomická situace. Jedinou možností je často pracovní migrace

---

⁴¹ Z důvodu zařazení žadatele v Evidenci nežádoucích osob nebo v Schengenském informačním systému.

do jiného státu a zejména do Evropy. Nízká vzdělanost (až negramotnost) a nedostatek informací činí ze žadatelů ideální předmět zájmu různých zprostředkovatelů. Z pohovorů vyplývá, že žadatelé za jejich služby platí velké částky⁴². Do ČR se tak dostávají osoby, které mají vstupní dluh vůči zprostředkovateli, případně se na jejich vycestování zadlužila celá rodina. Žadatelé jsou také snadným terčem pracovního vykořisťování, protože odjíždějí do prostředí, kde jsou zcela odkázáni na zprostředkovatele a mají minimální povědomí o vlastních právech. Z výpovědí žadatelů vyplývá, že pokud dojde k pracovnímu úrazu, tito odjíždí často zpět do země původu a léčí se zde na vlastní náklady. Skutečnost, že za ně zaměstnavatel odvádí zdravotní pojištění, je žadatelům neznámá.

Typickými žadateli o pobytové oprávnění jsou mladí nezaměstnaní muži, pocházející často z regionu Namangan, se základním vzděláním, kteří se hlásí na nekvalifikované pozice za minimální mzdu. Na straně zaměstnavatelů vystupuje malá skupina firem s uzbeckým či ukrajinským vlastníkem. Žadatelé nejsou jazykově vybavení, nemají představu o životě mimo svou vlast. V ČR fungují ve skupinách, které jsou uzavřené a hierarchicky organizované a představují jediný nástroj existence v kulturně neznámém prostředí bez jazykových a sociálních dovedností. Snahy o integraci nejsou téměř žádné.

Vietnam:

Vietnamská diaspora ve světě se odhaduje na 4,5 milionů osob. V roce 2020 obsadil Vietnam devátou příčku na světě v příjmu remitencí ze zahraničí, jež dosáhly částky 15,7 miliard amerických dolarů. Vietnamci dlouhodobě pobývajících v zahraničí investovali v roce 2020 ve Vietnamu 1,6 miliardy americký dolarů.

Vietnam migraci svých občanů za prací do zahraničí aktivně podporuje a za tímto účelem uzavírá bilaterální dohody. Kromě rozvinutých asijských ekonomik, pro které představuje zdrojovou zemi pracovní síly již dlouhou dobu, se Vietnam v posledních letech zaměřuje také na spolupráci se státy Evropy či Blízkého východu (Rumunsko,

---

⁴² Za jednu žádost o zaměstnaneckou kartu hradí žadatel údajně 1 500 amerických dolarů (srovnání: je-li žadatel vůbec zaměstnán, je např. manuální činnost v místních podmínkách ohodnocena částkou 100 amerických dolarů měsíčně).

Katar, Saúdská Arábie). V roce 2021 plánuje Vietnam vyslat za prací do zahraničí 90 tisíc občanů, do roku 2025 pak celkem 500 tisíc.

Ekonomickou migraci z Vietnamu do ČR ovlivňuje zejména nařízení vlády č. 220/2019 Sb., které zavedením kvót od 1. 9. 2019 prakticky zastavilo příjem žádostí o zaměstnaneckou kartu na ZÚ Hanoj s výjimkou vysoce kvalifikovaných zaměstnanců a klíčového a vědeckého personálu (kvóta 200 ročně), čímž znemožnilo vietnamským žadatelům migrovat do ČR za prací legálně. Řada hlavně mladých zájemců o práci v ČR proto řeší situaci podáním žádosti o pobytový titul za účelem studia (zpravidla na základě přijetí do přípravného kurzu, jež nevyžaduje přijímací řízení)⁴³, nebo uzavřením účelového manželství a podáním žádosti o dlouhodobý pobyt za účelem sloučení rodiny, případně podáním žádosti o schengenské vízum v režimu rodinného příslušníka občana ČR/EU.

V roce 2020 začali vietnamští žadatelé též nově podávat žádosti o dlouhodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání a projevíli zájem o podávání žádostí o krátkodobé vízum za stejným účelem, které však s ohledem na stále trvajících neexistenci komerčních zpátečních letů z ČR do Vietnamu nelze udělovat.

Za účelem ekonomické migrace bylo v roce 2020 na ZÚ Hanoj podáno celkem 12 žádostí o zaměstnaneckou kartu v rámci vládního programu Vysoce kvalifikovaný zaměstnanec (+ 18 rodinných příslušníků), 4 žádosti o zaměstnaneckou kartu v Programu vědecký a klíčový personál a celkem 10 žádostí o dlouhodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání.

Dle názoru ZÚ Hanoj lze po uvolnění mezinárodního cestování a pobytových restrikcí v souvislosti s pandemií onemocnění Covid-19 očekávat prudký nárůst legální i ilegální migrace z Vietnamu. Přestože Vietnam patří k zemím, které pandemii zvládají nejlépe, a v roce 2020 jako jeden z mála států světa zaznamenal hospodářský růst, v souvislosti s dopady protipandemických opatření ve Vietnamu i ve světě přišlo v zemi o práci 1,3 milionu Vietnamců. Současně v roce 2020 navíc zemi obzvláště sužovaly přírodní živly (tajfuny, záplavy, návazné sesuvy půdy, místy též naopak mimořádné sucho),

---

⁴³ Dle statistik ZÚ Hanoj je pouze minimum vietnamských absolventů přípravných kurzů přijato na české vysoké školy, nicméně i většina neúspěšných absolventů přesto zůstává na území ČR s různými účely pobytu.

kteřé pŕipravily o stŕechu nad hlavou a zničily zdroj obŕivity milionů lidí. V dané souvislosti zaznělo varování mezinárodních klimatologů, ŕe letošní extrémní počasí je pravděpodobně způsobeno globálním oteplováním a lze očekávat, ŕe Vietnam bude podobným ŕivlům čelit do budoucna pravidelně. Takový vývoj by bezpochyby vedl k dalšímu ještě většímu zájmu Vietnamců ze suŕovaných oblastí nalézt si obŕivu v zahraničí.

17. Výsledky kontrolní činnosti MPO

Kontrolní činnosti ŕivnostenských úřadů:

MPO v rámci své resortní působnosti metodicky řídí a koordinuje činnost ŕivnostenských úřadů v ČR vykonávanou podle zákona č. 455/1991 Sb., o ŕivnostenském podnikání ve znění pozdějších pŕedpisů, (dále jen „ŕivnostenský zákon“). ŕivnostenské úřady v této oblasti spolupracují s dalšími dozorovými orgány, zejména s orgány cizinecké policie, dále plní i signalizační povinnost v uvedené oblasti vůči krajským soudům, finančním úřadům a dalším orgánům. Ke kontrole nelegálního zaměstnávání cizinců však nejsou pŕislušné, pokud takový pŕípad zaznamenají v souvislosti se svou kontrolní činností, signalizují toto zjištění pŕislušnému orgánu dozoru, a to OIP.

V období leden až prosinec 2020 provedly obecní ŕivnostenské úřady 291 kontrol zahraničních fyzických osob a dále 369 kontrol pŕávnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, respektive zahraničních pŕávnických osob. Celkem bylo tedy provedeno 660 kontrol těchto zahraničních subjektů. Nejvíce kontrol bylo provedeno v Praze (257), ve Středočeském kraji (82) a v Karlovarském kraji (62).

Celkem bylo v daném období pŕi 660 kontrolách uvedených subjektů zjištěno 355 porušení ŕivnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním, za což bylo uloženo celkem 416 pokut v celkové výši 1 506 900 Kč, v 1 116 pŕípadech bylo sankčně zrušeno ŕivnostenské oprávnění a ve 34 pŕípadech sankčně pozastaveno provozování ŕivnosti.

Pŕi 291 kontrolách zahraničních fyzických osob bylo v daném období zjištěno 163 porušení ŕivnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním, za což bylo uloženo 221 pokut ve výši 431 100 Kč, dále bylo ve 582 pŕípadech sankčně

zrušeno živnostenské oprávnění a ve 2 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti. Nejvíce kontrol bylo provedeno ve Středočeském kraji (47), v hlavním městě Praze (42) a dále pak v Moravskoslezském kraji (37).

Pokud jde o kontrolu 369 právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, respektive zahraničních právnických osob, v daném období bylo při těchto kontrolách zjištěno 192 porušení živnostenského zákona, za což bylo uloženo 195 pokut ve výši 1 075 800 Kč, dále bylo ve 534 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění a ve 32 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti. Nejvíce kontrol právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, respektive zahraničních právnických osob bylo provedeno v hlavním městě Praze (215), dále pak v Karlovarském kraji (37) a ve Středočeském kraji (35).

Kontroly zahraničních osob i dalších podnikatelských subjektů a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

Realizace vládních programů ekonomické migrace:

Aktivity MPO v oblasti potírání nelegální migrace probíhaly v roce 2020 také prostřednictvím realizace vládních programů ekonomické migrace.

Programy a projekty zaměřené na ekonomickou migraci jsou od roku 2012 vytvářeny a realizovány v rámci meziresortní spolupráce MPO, MZV, MPSV a MV (případně také Ministerstva zemědělství), přičemž představují účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu na území ČR má český stát zvýšený zájem.

V první čtvrtině roku 2020 fungovaly všechny vládní programy ekonomické migrace i projekt Zácvik bez jakýchkoliv omezení. To se však změnilo s nástupem pandemie onemocnění Covid-19, kdy v návaznosti na cestovní omezení a pozastavení přijímání žádostí o pobytová oprávnění na ZÚ ČR v zahraničí došlo k 12. 3. 2020 k pozastavení všech vládních programů a projektu Zácvik. K opětovnému spuštění docházelo postupně v souladu s rozhodnutími vlády a následně ochrannými opatřeními

Ministerstva zdravotnictví ČR, doporučeními Evropské komise a s ohledem na epidemiologickou situaci.

Program klíčový a vědecký personál a Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec byly v plném rozsahu obnoveny k 25. 5. 2020. Program kvalifikovaný zaměstnanec byl v plné šíři obnoven k 15. 6. 2020 s tím, že působnost byla limitována na země, v nichž situace umožňovala náběr žádostí na ZÚ (například na ZÚ v Bělehradě, Kišiněvě nebo na GK ve Lvově). K 3. 8. 2020 byl následně obnoven provoz na většině ZÚ, nicméně i později docházelo na některých ZÚ k pozastavování náběru žádostí o pobytová oprávnění, a to z důvodu zhoršování epidemiologické situace v dané zemi (například ke konci roku 2020 v Mongolsku). K opětovnému spuštění projektu Zácvik v roce 2020 nedošlo.

Od 1. 1 do 31. 12 2020 se tedy Ministerstvo průmyslu a obchodu podílelo na realizaci následujících programů a projektů zaměřených na ekonomickou migraci ze třetích zemí:

- Program klíčový a vědecký personál určený pro investory, nově založené společnosti, start-upy a výzkumné organizace a technologické společnosti, jež mají zájem zaměstnat špičkové vysoce kvalifikované pracovníky. Program je otevřen občanům všech třetích států, přičemž spolu s pracovními migranty se jeho účastníky mohou stát i jejich nejbližší rodinní příslušníci. Žádosti o pobytová oprávnění jsou vyřizovány co možná nejrychleji, a to do 30 dnů od podání žádosti na ZÚ.
- Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec určený pro společnosti zaměstnávající vysoce kvalifikované pracovníky ze třetích zemí (tj. pro cizince vykonávající v ČR profese zařazené v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO do hlavních tříd 1 až 3: řídicí pracovníci; specialisté; techničtí a odborní pracovníci). Cílová skupina zahrnuje i zdravotnické pracovníky. Program je otevřen občanům všech třetích států, přičemž spolu s pracovními migranty se jeho účastníky mohou stát i jejich nejbližší rodinní příslušníci.
- Program kvalifikovaný zaměstnanec určený pro společnosti zaměstnávající středně až nízko kvalifikované zaměstnance (tj. pro cizince vykonávající profese zařazené do hlavní třídy 4–8 v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO, např. řidiči, svářeči, šičky, řezníci, montážní dělníci, pracovníci v automobilovém

a chemickém průmyslu a další). O zařazení konkrétního zaměstnavatele do programu rozhodují garanti (tj. podnikatelské reprezentace v ČR a agentura CzechInvest). Pro tento program byly jako zdrojové země ekonomické migrace vybrány země, které vláda shledala jako vhodné z hlediska požadavků českého trhu práce a současně z hlediska bezpečnostních a migračních rizik. Jedná se o Filipíny, Černou horu, Mongolsko, Srbsko, Ukrajinu, Bělorusko, Indii, Kazachstán a Moldavsko. Kapacita tohoto programu činí cca 48 000 žádostí ročně.

- Projekt Zácvik (zahájen dne 24. 11. 2014 ve spolupráci se Svazem průmyslu a dopravy ČR) je určený pro cizince ze třetích zemí, kteří jsou vysíláni zahraničními zaměstnavateli k českým právnickým (typicky výrobním společnostem), popřípadě fyzickým osobám s cílem zvyšování dovedností a kvalifikace pro účely dalšího zaměstnání těchto cizinců u jejich zahraničních zaměstnavatelů s tím, že jejich zácvik může trvat nejvýše 6 měsíců. V roce 2020 byl projekt Zácvik realizován pouze do 12. 3. 2020, kdy došlo k pozastavení přijímání žádostí o pobytová oprávnění na ZÚ a tím také k pozastavení realizace tohoto projektu, přičemž k obnovení jeho fungování v roce 2020 nedošlo.

Lze konstatovat, že programy ekonomické migrace se osvědčily i v době pandemie onemocnění Covid-19. Význam programů ekonomické migrace byl v roce 2020 ještě víc podtržen i s ohledem na fakt, že představovaly jediný způsob, jak české firmy mohly získat kvalifikované zaměstnance ze třetích zemí na dlouhodobější pracovní vztah. Zatímco v roce 2019 bylo do Programu klíčový a vědecký personál po dobu jeho fungování zařazeno průměrně 90 pracovníků měsíčně, v roce 2020 se již jednalo o více jak 130 pracovníků měsíčně (a to i přesto, že kvůli epidemiologické situaci fungoval tento program necelých 10 měsíců). Podobně úspěšně si v roce 2020 vedl také Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec. V případě Programu kvalifikovaný zaměstnanec bylo čerpání kvót pro jednotlivé země sice poznamenáno zastavováním a obnovováním přijímání žádostí o pobytová oprávnění v závislosti na epidemiologické situaci v dané zemi, přesto však bylo u většiny zemí vyčerpáno v průměru 50 % roční kvóty.

V. ČÁST – SHRNU TÍ

I přes vypuknutí pandemie onemocnění Covid-19 a navzdory ekonomickému útlumu i mírnému zvýšení míry nezaměstnanosti v ČR i v roce 2020 existovala poptávka zaměstnavatelů po pracovní síle zejména střední a nižší kvalifikace. Počty zahraničních pracovníků se za poslední roky kontinuálně zvyšují; ke konci roku 2020 bylo na českém trhu práce registrováno 644 164 zahraničních pracovníků, což představuje nárůst o 22 294 osob (tj. 3,6 %) oproti konci roku 2019.

Jednou z forem prevence nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR je i usnadňování legálních forem pracovní migrace. Zaměstnávání cizinců na trhu práce v ČR představuje komplexní agendu, kterou je nutno řešit jednak na úrovni mezirezortní spolupráce s dalšími ministerstvy (zejména MV, MZV, MPO) a jednak se sociálními partnery, tedy zástupci zaměstnavatelů i odborů.

MPSV je ve spolupráci s výše jmenovanými institucemi zapojeno do realizace programů ekonomické migrace. Cílem těchto Programů ekonomické migrace je zjednodušit příchod kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí na území ČR a podpořit tak legální ekonomickou migraci proti nelegální formě ekonomické migrace. Programy ekonomické migrace jsou navázány na nařízení vlády ke kvótám o maximálních možné počtu žádostí o vybrané druhy pobytových oprávnění na ZÚ ČR v zahraničí.

V roce 2020 byla nově nastavena výše kvót pro zaměstnanecké karty na následující rok 2021. Výše těchto kvót nebyla snížena pod úroveň roku 2019, protože zájem zaměstnavatelů o zahraniční pracovníky zůstal i nadále silný. Kvóty pro podávání žádostí o zaměstnanecké karty vysoce kvalifikovanými pracovníky byly dokonce navýšeny.

Pandemie onemocnění Covid-19 a návazná nařízení vlády a ochranná opatření Ministerstva zdravotnictví také výrazně poznamenaly činnost ZÚ. Z důvodu uzavření ZÚ a následného omezení vízové agendy bylo v absolutních číslech v roce 2020 oproti roku 2019 přijato celkem o 72,7 % méně žádostí o víza, o 55 % méně žádostí o dlouhodobá víza a o 36 % méně žádostí o udělení dlouhodobého či trvalého pobytu.

Kontrolní činnost orgánů inspekce práce byla na začátku roku 2020, tedy ještě před vypuknutím pandemie onemocnění Covid-19, realizována v souladu s Ročním programem kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2020. Následně v průběhu roku 2020 došlo ke změně stanoveného minimálního počtu kontrol v jednotlivých kontrolních oblastech a část zaměstnanců byla dočasně přeložena k jiným správním úřadům. V roce 2020 bylo provedeno celkem 5 557 kontrol přímo zaměřených na oblast nelegálního zaměstnávání. V rámci provedených kontrol bylo odhaleno celkem 3 110 osob vykonávajících nelegální práci.

Opatření související s pandemií onemocnění Covid-19 měla dopad také na činnost Policie ČR, která od března 2020 zajišťovala zejména plnění úkolů uložených za účelem zabránění šíření tohoto onemocnění a omezila obvyklé zaměření přímého výkonu služby pouze na případy, které nesnesly odkladu. V roce 2020 tak klesl celkový počet kontrol a kontrol objektů pro výdělečnou činnost provedených policisty odborů cizinecké policie jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR, a to o jednu třetinu ve srovnání s rokem 2019.

Souhrnné informace v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR

- V roce 2020 se uskutečnilo pouze jedno řádné zasedání MOPNZC, a to z důvodu vypuknutí pandemie onemocnění Covid-19. Na uvedeném setkání byl členům MOPNZC představen návrh MPSV aktualizovat koncepci a strategii meziresortního orgánu v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání – konkrétně zřízení nového meziresortního orgánu MOPNZ. Uvedený návrh byl přijat všemi členy MOPNZC. V rámci zasedání byly také představeny informace shrnující výsledky aktivit kontrolní činnosti jednotlivých členských institucí ve vztahu k ekonomickým aktivitám a pobytu cizinců v ČR.
- Zřízení MOPNZ a zrušení MOPNZC bylo schváleno vládou ČR v únoru 2021. MOPNZ je zřizován na základě potřeby aktualizovat koncepci a strategii meziresortního orgánu v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání. Posláním MOPNZ je koordinovat činnost příslušných institucí, navrhnout legislativní změny přispívající k řešení nelegálního zaměstnávání a vytvářet koncepci řešení tohoto problému. MOPNZ dále doporučuje směry kontrolní

a preventivní činnosti a získává informace z oblasti výzkumu migrace, z oblasti ekonomiky, a to se zaměřením zejména na oblast „šedé“ ekonomiky.

- V roce 2020 bylo evidováno celkem 8 050 důvodů pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění, z toho kategorie porušení zákona o zaměstnanosti byla zastoupena 2 187 důvody, tj. 27,2 % z celkového počtu. V této kategorii byl vykázán vysoký meziroční pokles o 1 753 důvodů, tj. - 44,5 %. Nejčastěji byli z důvodu neoprávněného zaměstnání zaevidováni občané Ukrajiny a Moldavska.
- Vláda z důvodu omezení přeshraničního pohybu a vízové činnosti ZÚ postupně v roce 2020 vydala několik usnesení, jejichž prostřednictvím automaticky došlo k prodloužení platnosti povolení k zaměstnání a příslušného pobytového oprávnění cizince na území ČR.
- Od července 2020 je v zákoníku práce rozlišeno krátkodobé a dlouhodobé vysílání a práv zaměstnanců s tímto spojených.
- Nejčastěji byly nelegálně pracující osoby zjišťovány u zaměstnavatelů v oborech stavebnictví velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, zpracovatelský průmysl, ubytování, stravování a profesní, vědecké a technické činnosti. Z pohledu velikosti zaměstnavatele se nelegálního zaměstnávání nejčastěji dopouštěli zaměstnavatelé velikostní kategorie do 9 zaměstnanců, přičemž tato skutečnost je patrná již od roku 2018.
- Meziročně se snížil podíl občanů ze členských států EU na českém trhu práce. Občané z EU jsou stále nejpočetnější skupinou zahraničních pracovníků, nicméně v poměru k celku se počet občanů členských států EU meziročně snížil z 62 % na 61 %, a naopak procentuální zastoupení občanů třetích zemí k celkovému počtu zahraničních pracovníků vzrostlo z 38 % na 39 %.
- I přes opatření v souvislosti s pandemií onemocnění Covid-19 v roce 2020 stále docházelo ke zneužívání krátkodobých víz k pobytu do 90 dnů za účelem zaměstnání. Cizinci (obvykle prostřednictvím svých zmocněnců) získali na ZÚ ČR krátkodobé vízum za účelem zaměstnání u zaměstnavatele se sídlem na území ČR. Po obdržení víza buď k tomuto zaměstnavateli vůbec

nenastoupili, nebo vykonávali pracovní činnost odlišnou, než na jakou bylo povolení k zaměstnání vydáno.

- Také v roce 2020 byly zaznamenány případy občanů Ukrajiny a občanů Moldavska, kteří jakožto držitelé platného biometrického pasu pobývají na území na základě bezvízového styku, ale jsou zaměstnáni bez jakéhokoliv oprávnění. Cizinci si také za účelem vydávání se za státní příslušníky členských států EU a s tím souvisejícím volným přístupem na trh práce ČR pořizovali neregulérní doklady totožnosti.

18. Seznam tabulek

1. Úspěšnost podaných žádostí o vydání schengenského víza za účelem zaměstnání a za účelem sezónního zaměstnání v roce 2020 (str. 14)
2. Podané žádosti o vydání dlouhodobá víza či povolení k dlouhodobému pobytu v roce 2019 a v roce 2020 rozdělené dle účelu pobytu (str. 15)
3. Počty vydaných kladných rozhodnutí o žádostech občanů třetích států o dlouhodobé pobytové oprávnění: výtěžné účely pobytu (str. 16)
4. Počty občanů třetích států s realizovaným dlouhodobým pobytovým oprávněním za výtěžným účelem na území ČR k 31. 12. 2019 a k 31. 12. 2020 (str. 17)
5. Počty zahraničních pracovníků na trhu práce ČR k 31. 12. 2019 a k 31. 12. 2020 (str. 18)
6. Zaměstnanost občanů členských států EU podle státní příslušnosti k 31. 12. 2020 (str. 20)
7. Zaměstnanost cizinců ze třetích zemí podle státní příslušnosti k 31. 12. 2019 (str. 21)
8. Přehled zahraničních občanů v postavení zaměstnanců podle krajů k 31. 12. 2020 (str. 22)
9. Počet odhalených nelegálně zaměstnaných osob ve vztahu k počtu kontrol v letech 2012-2020 (str. 26)
10. Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných cizinců ze třetích zemí v roce 2020 (str. 27)
11. Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných občanů ze zemí EU v roce 2020 (str. 28)
12. Počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání uložených v roce 2020 (str. 29)
13. Počet a výše pokut uložených v roce 2020 za nelegální zaměstnávání na základě kontrol provedených SÚIP v roce 2020 (str. 30)
14. Nejčastěji zjištěná porušení zákona o zaměstnanosti v roce 2020 (str. 31)
15. Nejčastěji zjištěná porušení zákoníku práce v roce 2020 (str. 32)
16. Počty agentur práce v období od roku 2015 do roku 2020 (str. 37)

17. Přehled dočasně přidělaných zaměstnanců agentur práce, které disponují povolením ke zprostředkování zaměstnání dle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti, dočasně přidělených k výkonu práce k uživateli v letech 2016 – 2020 (str. 38)
18. Přehled kontrolní činnosti Celní správy ČR v letech 2015 – 2020 (str. 48)
19. Počty podaných žádostí o zaměstnanecké karty na ZÚ v Bělehradě v období 2018 – 2020 (str. 65)

19. Seznam grafů

1. Počty občanů třetích zemí na trhu práce ČR k 31. 12. 2019 a k 31. 12. 2020 dle přístupu na trh práce (str. 19)
2. Meziroční změna celkového počtu zahraničních pracovníků na trhu práce ČR (str. 19)
3. Vývoj počtu nelegálně pracujících osob v letech 2012-2020 (str. 27)